

8. MAI

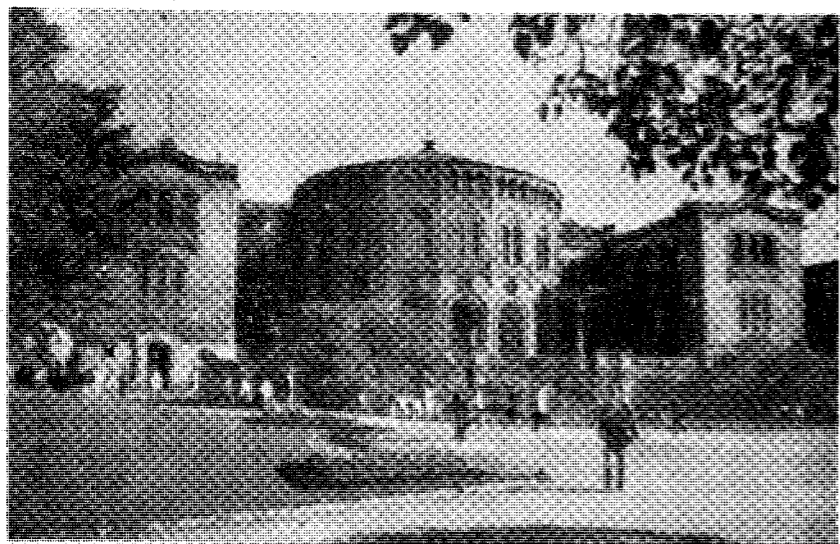
«8. Mai» kommer ut i Kristiansund N. — Postadresse boks 41. — Kontor: Nedre Enggate 20 II. — Abonnementspris kr. 16,— pr. år, løssalgpris 40 øre. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fåes i kioskene hver lørdag.

Den politiske situasjon i Norge krever EN DRISTIG NYSKAPING

De borgerlige partier må møtes til forhandling om opprettelse av et nytt parti

De gamle politikere må bort — Nye menn som ikke er kompromittert må ta landets skjebne i sin hånd

Engelsk vitenskapsmann legger fram sine tanker om norsk politikk

Nye menn med ansvar for hele folket må ta dette hus i besittelse.

Fra vår medarbeider Birger Kvitting.

For en uke siden ble jeg av en god venn anmodet om å delta i en privat sammenkomst. Hvilken hensikt han hadde — forstod jeg ikke — før jeg befant meg i et selskap av 7 nordmenn og en engelskmann — hver for seg kjente navn — nordmennene i norsk politikk og forretningsliv — og engelskmannen — kjent vitenskapsmann. Jeg fikk snart forståelsen av at han var midtpunktet i kretsen.

Da jeg kom, var det resultatet av kommunevalget som var samtaleemnet, og engelskmannen, som snart i en menneskealder har fulgt med i norsk politikk — benyttet anledningen til å gi uttrykk for sine tanker i forbindelse med den politiske situasjon som kommunevalgene hadde skapt.

Han fremhevet innledningsvis at han som utlending ikke ville blande seg inn i Norges indre anliggender, men at han overfor venner selvsagt kunne uttale seg privat om sitt syn på norsk politikk.

«Fredsduene»

Jeg og mange med meg forundrer oss over at det såkalte «rettsoppgjør» fremdeles pågår. Hvis man er en av de såkalte «utrenskte» eller «omskolerte», og etter avsonet straff i «frigjørings Norge», henvender seg til Den Faglige Landsorganisasjon ang. arbeide, stusser en uvil kårilig litt.

En av de «avnazifiserte» kommer opp på Jern- og Metalls kontor i Møllergaten 18, Oslo, og spør etter arbeide. Her blir han så spurt: «Har De attest for nasjonal holdning? Medlem av tidligere NS? Ja, da må vi kikke på domspapirene Deres. Få tak i dem så skal vi se i Klubbstyret osv. osv.» Hvem, når og hvor er det besluttet at de straffede NS-folk skal ha en ekstra omdreining når de kommer ut? Og hvem er det som sitter bak den private granskning og etterforskning? Karusell- og kverulantlandet.

Opp med rettssamfunnet — ned med rettssamfunnet — nøytral hvis England kommer — i krig hvis Tyskland kommer — en amerikansk president foran Akershus — en russisk soldat (fra en nasjon vi forbereder krig mot) i Kirkenes. — «Straffen er sonet, tilbake til samfunnet», sier Gleditsch. Straffen begynner, sier LO i virkeligheten. Gulosten og president Roosevelt har gjort sakene bra, det får vi si. Det er visst på tide, at den norske Klu klux klan-mentaliteten avgår ved en brå død, selv om det skal koste.

JOHAN DAHL.

47 000 voldtatte italienske kvinner krever erstatning

Representanter for det meget aktive italienske kvinneforbund har greid å organisere ikke mindre enn 47.000 kvinner i byene i distriktet av Bruzzerna sør for Roma. Samtlige 47.000 oppgir å ha blitt utsatt for vold av franske marokanere.

I krigens sluttfase herjet disse fullkomment hemningsløst i flere måneder i denne egnen, og voldtok alle kvinner som kom i deres vei, enten det nå var unge piker eller bestemødre.

Mange av kvinnene fikk veneriske sykdommer eller ble gravide. Inn til nå har kvinnene som falt som offer for marokanerne, skammet seg slik at de ikke har krevd noen erstatning eller pensjon slik som andre av krigens ofre har fått. — Det kommunistiske italienske kvinneforbundet har nå greid å få disse kvinner til å overvinne sine hemninger og til i fellesskap å kreve skadeserstatning.

En venter vidtgående forslag fra Sovjet

Vil Sovjet bringe Svalbard-spørsmålet inn for FN's generalforsamling.

Privat til «8. Mai» fra London.

De sovjetrussiske aviser har ennå ikke kommet med noen kommentar til den sovjetrussiske note til Norge om krenkelsene av Svalbardtraktaten av 1920.

De vestlige iakttagere i Moskva — hefter seg særlig ved det tidspunkt noten ble overlevert — ni måneder etter Norges beslutning om å gå inn i A-pakten, og tre uker før åpningen av De Forente Nasjoners generalforsamling i Paris. De samme iakttagere er av den mening, at Sovjet holder på å berede jordbunnen for et vidtrekkende forslag, som skal legges fram for FN-generalforsamling om Svalbard, den italienske fredstraktat, Tysklands enhet og muligens Korea.

Flyktningene har den laveste kriminaliteten i Vest-Tyskland

Sjefen for Sveriges kriminaltekniske anstalt, overdirektør Harry Söderman er nettopp vendt tilbake til Sverige etter et 7 måneders opphold i Bonn, hvor han har assistert innenriksminister Lohs med å organisere

Som norsk justisminister drev Trygve Lie i 1935 forhandlinger med Moskva om en bolsjevikisk reisning i Norge

Trygve Lie.

Arbeideridretten skulle brukes som femte kolonne

Hvorfor ble ikke Trygve Lie innkalt som vitne i Quisling-saken?

Quislings oppsiktsvekkende uttalelser om Lie står fremdeles uimotsagt

Franklin Knudsens bok «Jeg var Quislings sekretær» legges påny fram bevisene mot nåværende generalsekretær Trygve Lie, om at han hadde drevet underhandlinger med sovjetrussiske politikere om en bolsjevik reisning i Norge — samtidig med en russisk invasjon over Finland til Norge.

Franklin Knudsens bok er et kildekrift, og den burde bli folkelesning. Imidlertid blir boken idag tiet ihjel av den norske dagspresse, som mener at det viktigste er å dysse ned alt som avslører dagens makthavere.

Alle bør ha kjennskap til Franklin Knudsens avsløringer av oppportunisten Trygve Lie, og vi følger derfor ikke dagspressens taktikk, men offentliggjør her det avsnitt hvor bevisene mot Trygve Lie påny legges fram for folket:

Under rettssaken mot Quisling i 1945 avga en av hans ungdomsvenner, rektor Ullmann, et vitneprov, hvor han bl. a. fortalte om et tilfelle med meg som var begynnelsen av 1940. Quisling hadde da kommet med voldsomme anklager mot flere medlemmer av regjeringen, særlig mot tidligere justisminister Trygve Lie og russiske ledende bolsjevikere, og at Trygve Lie skulle ha mottatt store pengebidrag. I det hele tatt fikk jeg inntrykk av den gang — mulig at jeg har misforstått ham — at der forelå faktisk avtaler mellom disse ledende politikere her hjemme og bolsjevikene om en bolsjevikisk reisning samtidig med en russisk invasjon over Finland hit til Norge.

Ullmann hadde nærmest oppfattet det som en gal manns fantasier (han kan ikke ha følet særlig

Jeg meldte ham til riksadvokaten på det grunnlag. Det kokte bort som alt annet.

Man skulle nå ha trodd at lagmannen hadde fått høre nok om Quislings syn på Trygve Lie, men så var ikke tilfelle.

Lagmannen: Det spørsmålet gjelder, er: Husker De at De har hatt denne samtalen?

Quisling: Ja, det husker jeg meget godt. Og det er et faktum som man ikke kommer forbi, og som nok en gang kommer fram, at vi hadde detaljert protokoll av Trygve Lies forhandlinger i Moskva. Alt hadde vi. Jeg meldte ham uten å gjøre rede for det i detalj, for jeg ville bruke det som reserve. Det er også et faktum at enkelte arbeiderledere hadde gjort opp en avtale med Russland om å avstå Nord-Norge til Russland som en

Da jeg kom, var det resultatet av samtaleemnet, og engelskmannen, som snart i en menneskealder har fulgt med i norsk politikk — benyttet anledningen til å gi uttrykk for sine tanker om presidentens rolle i den politiske situasjon som kommunevalgene hadde skapt.

Han fremhevet innledningsvis at han som utlending ikke ville blande seg inn i Norges indre anliggender, men at han overfor venner selvsagt kunne uttale seg privat om sitt syn på norsk politikk.

Da hans tanker berører livsviktige problemer i norsk politikk, finner jeg å kunne offentliggjøre et sammendrag av hans uttalelser, men respekterer hans ønske om at hans navn ikke blir nevnt.

— Norsk politikk har i den siste menneskealder vært preget av arbeiderpartiets evne til å samle alle arbeiderfraksjoner (bortsett fra kommunistene) i ett stort parti, mens den borgerlige front har vært splittet i mange små fraksjoner som har vært ivrig opptatt med å bekjempe hverandre. — En må yte arbeiderpartiets ledere honnør for deres store taktiske evner og en må også yte dem honnør for at de har vært istand til å tilpasse seg de skiftende internasjonale forhold. Mens arbeiderpartiet tidligere var antimilitaristisk og antikapitalistisk, har det nå utviklet seg til å forstå forsvarsrets betydning. Det viker ikke tilbake for å sende norske tropper ut av landet, igår til Vest-Tyskland, imorgen kanskje til Korea eller en annen krigsskueplass hvor FN må beskyt-

te den frie verdens interesser. Arbeiderpartiet ville i gamle dager ha dynamitt i borehulene og spiker i tømmeret. I dag vil det gi kapitalen begunstigelser, i all fall i enkelte deler av Norge (Nord-Norge). Imorgen vil partiet sikkert gå et skritt videre.

Imidlertid er det klart at velferdsstaten alltid vil kreve mer skatt av sine borgere enn en ortodoks, liberal stat. Rent objektivt sett vil det derfor alltid være dyrere for velgeren å stemme for arbeiderpartiet enn for et borgerlig parti. De borgerlige partier i Norge har ingen sjanse til å erobre regjeringsmakten, med mindre de er villig til en dristig nyskaping i norsk politikk: De må møtes til forhandlinger om opprettelse av et helt nytt parti, som bør omfatte samtlige bor-

— Fortsettes side 5 —

er sonet, tilbake til samfunnet», sier Gleditsch. Straffen begynner, sier LO i virkeligheten. Gulosten og president Roosevelt har gjort sakene bra, det får vi si. Det er visst på tide, at den norske Klu klux klar-mentaliteten avgår ved en brå død, selv om det skal koste.

JOHAN DAHL.

Italia utleverer ikke «krigsforbrytere»

Privat til «8. Mai» fra Beograd.

I en offisiøs uttalelse som er offentliggjort i den jugoslaviske hovedstad heter det bl. a.:

«I henhold til fredstraktaten skulle Italia utlevere alle krigsforbrytere til de forskjellige land hvor de horte hjemme. Inntil i dag (oktober 1951) har Italia ikke utlevert noen krigsforbrytere i det hele tatt, hverken av jugoslavisk eller italiensk nasjonalitet. Blant de krigsforbrytere som fremdeles nyter Italias beskyttelse er ikke bare små mordere, brannstiftere, røvere, men også «guvernører av Dalmatia», som under okkupasjonen ga skriftlig ordre om menneskejakt i

Flaveste kriminaliteten i Vest-Tyskland

Sjefen for Sveriges kriminaltekniske anstalt, overdirektor Harry Søderman er nettopp vendt tilbake til Sverige etter et 7 måneders opphold i Bonn, hvor han har assistert innenriksminister Lehr med å organisere sikkerhetstjenesten og kriminalpolitiet.

To av delstatene i forbundsrepublikken har ført en spesiell statistikk, som vil bevise at det er den moralske beste del av Øst-Tysklands befolkning som tar seg over grensen til vestuttaler herr Søderman overfor svenske aviser. Kriminaliteten er i Vest-Tyskland mye lavere blant flyktningene enn blant den opprinnelige befolkning, sier han.

DET ER SAGT:

Det er, når man skal stå opp om morgenen, at man ønsker at man hadde nattarbeide.

sitt raseri mot den nasjonale reisning i dette jugoslaviske område som Italia ønsket å annektere med makt. — Blant de displaced persons som i dag lever i Italia er det tilstrekkelig å nevne morderen Dobrosav Jevdjevic» heter det i den offisiøse meddelelse.

Den nasjonale opposisjon vokser i TYSKLAND

Adenauer er bekymret og søker tåst i sine langvarige forhandlinger med vestallierte overkommisærer

Det tyske folk følger spendt overlegningene, og frykter at han helt har gått med på vestmaktens ærekrenkende forslag: Ingen tysk generalstab — bare «europiske» soldater

Privat til «8. Mai» fra Bonn.

Mens forbundskansler Adenauer fortsetter sine forhandlinger med de vestallierte om en ny statutt for Vest-Tyskland vokser den nasjonale opposisjon i Tyskland, ikke bare i høyreorienterte opposisjonskretser, men også innen visekansler Blüchers parti (Freie Demokratische Partei) og innen det sosialdemokratiske parti.

Den voksende opposisjon i FDP ga seg et dramatisk utslag på partiets årsmøte forleden, hvor høyreorienterte kretser gikk til storm. Med nød og neppe ble Blücher gjenvalgt til formann for partiet, idet høyreopposisjonens kandidat Hans von Rechenberg oppnådde et overordentlig stort antall stemmer. Be tegnende for stemningen på møtet var at forsamlingen reiste seg, da noen av deltakerne ved møtets slut istemte Deutschland, Deutschland über alles. Blücher var en av de få som ble sittende, men etter talrike tilrop måtte også han reise seg og påhøre sangen stående.

Slike episoder har vakt Adenauers bekymring.

Han holder på med sine langvarige forhandlinger med de vestallierte overkommisærer, og disse forhandlinger følges med den største årvå-

kenhet av det tyske folk. Det forlyder at Adenauer allerede har godtatt alle de betingelser som var oppstillet i den såkalte Washington-protokoll. Det betyr at han er gått med på Plevens ærekrenkende forslag. Tyskland skal være det eneste land innen Nordatlantehavsorganisasjonen som skal delta i det felles forsvar av Vest-Europa uten egen generalstab, uten egen overkommando og praktisk talt uten egen arme. Tyskerne skal være «europiske» soldater. De allierte krever også betydelig høyere forsvarsbidrag fra Tyskland.

Hva forholdet til Øst-Tyskland angår

er det på det rene at det bare var en sterk opposisjon innen hans egen regjering, som tvang ham til å avgi et positivt svar på Grotewohls forslag og alltsyske valg. Adenauer deler ikke de forhåpninger om tysk

— Fortsettes side 5 —

Vil sorenskriver Backers opptreden mot Fliflet få et etterspill?

Kan rettsadministrator opptre etter godtbefinnende — og bruke et språk som er hentet fra selve rennesteinen?

Injuriesaken mot høyesterettsadvokat Fliflet, Notodden, førte til at advokaten ble dømt. Etter rettens mening måtte hans påstand kjennes «død og maktesløs».

Den gamle hederskronede advokat kjemper drapelig for det han mente var sannhet — men han kom ikke langt.

Advokat Fliflet har vært aktor i mange «landssviksaker». Vi har ikke hørt noe ufordelaktig om ham — bare det at han har vært aktor. Vi har tilgitt ham at han stilte seg som aktor, og i dag føler vi med ham. Han har nå fått føle som tiltalt, at det fører ikke langt overfor en «forutinntatt» rett å forfekte en mening som er dømt for dom.

Nå har advokat Fliflet selv vært utsatt for en rettsadministrators sjikanøse trommeild. Men det er han ikke alene om. Siden 1945 er det mange mennesker i dette land som har vært utsatt for det samme, men da var Fliflet aktor.

Det er godt å se at bladet Teledølen påtaler den måte som sorenskriver L. Z. Backer behandlet Fliflet på, men den gangen andre mennesker, som kjempet like tappert for sine meninger i de såkalte norske retter, da hadde hverken Teledølen eller andre

«frie» aviser et eneste ord å si til rettens administratører.

Vel, vi skal ikke komme nærmere inn på dette. Vi tillater oss imidlertid å gjøre disse ord fra Teledølen til våre:

Den nærmest skandaløse måten, hvormed den grånende juristen, som så mange ganger med heder har ført sine saker for rettens skranke ble behandlet, må også sterkt beklages. At han av rettens formann sorenskriver L. Z. Backer avbrytes med ytringer som «Det raker Dem ikke» er vel uhørt i norsk rettshistorie. Slikt må vel i høy grad sies å skade rettens verdighet og minske respekten for dommerne.

En burde være forskånet for å oppleve slikt i en norsk rettsal. — Hr. Backer var i det hele meget ubehagelig og arrogant mot advokat Fliflet. Og det tør håpes, at denne side av saka blir underkastet den nødvendige undersøkelse og drøfting. Den jamne borger spør med rette: Kan en rettsadministrator opptre akkurat etter godtbefinnende og bruke det språk han vil, selv om glosene hentes fra rennesteinen?

som man ikke kommer forbi, og som nok en gang kommer fram, at vi hadde detaljert protokoll av Trygve Lies forhandlinger i Moskva. Alt hadde vi. Jeg meldte ham uten å gjøre rede for det i detalj, for jeg ville bruke det som reserve. Det er også et faktum at enkelte arbeiderledere hadde gjort opp en avtale med Russland om å avstå Nord-Norge til Russland som en egen Sovjet-republikk mot å mota militær og finansiell støtte fra Russland. Det er et faktum som jeg fant borte i Russland at de mottok

— Fortsettes side 5 —

Korrupsjonen omkring Truman frem i lyset

Hans venn og partiformann går etter en skandale.

Vil Trumann kvitte seg med de besværlige venner — for å stå klar til nytt valg?

Formannen for det amerikanske regjeringsparti — altså Trumanns William M. Boyle jr., har i flere uker vært centrum for Senatets bestikkel-

ses-undersøkelser. Disse undersøkelser har nå ført til at han har trukket seg tilbake «av helbredshensyn». Som president er Truman også formel sjef for regjeringspartiet, men da han ikke har tid til å drive partiarbeide i praksis, er det han som bestemmer hvem som skal være partileder, og valget falt på Boyle. Boyle er likesom Truman fra Kansas City, og likesom presidenten ble han trukket inn i den store politikk av den beryktede «Pendergast-Maskine» — Missouris demokratiske Partiorganisasjon, som ble ledet av spillekongen Tom Pendergast.

Boyle er sakfører og har drevet sakførerforretning inntil 1948. Fra den tid gikk han inn i politikk og han organiserte valgkampanjen for Truman. Etter seiren ble han av Truman belønnet med vervet som partiformann.

Boyle er nå en av de mange innen Trumanns parti, som skal ha tatt motbestikkelser fra store firmaer som ønsket regjeringsslån.

Det ansette blad «St. Louis Post Dispatch», forteller, at Boyle har tatt mot 8000 dollars i honorar av et stort trykkeri i St. Louis, som tre ganger hadde fått avslag av regjeringens lånefond, men da Boyle tok hånd om sakene, fikk han det til slik at selskapet fikk tre ån av samme fond på i alt 565.000 dollars.

Hverken Truman eller visepresidenten har gitt sine kommentarer til avskjedigelsen, men iakttagere i Washington mener, at det er et tegn på at Truman ennå engang akter å stille seg til valg, men for han går inn i valgkampen vil han fri seg fra sine verste politiske besverligheter, og en av disse er Boyle. Men man tror ikke at Truman på denne måte er istand til å løpe fra sin fortid, og særlig på grunn av at hans administrasjon i så lang tid har tolerert den store korrupsjon som har funnet sted i Trumanns nærhet.

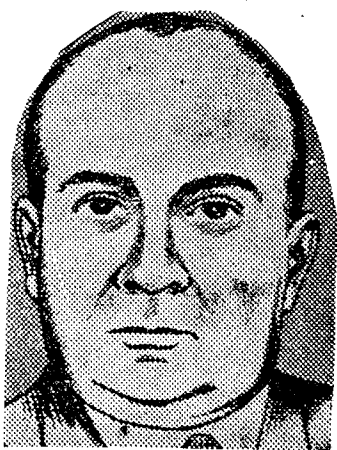
med en del av Belgias gullbeholdning i London-tiden. Det tales også om at Spaaks fanatiske motstand mot ekskong Leopold skyldtes en panisk frykt for at monarken skulle avsløre noen av Spaaks transaksjoner. . . .

Har Spaak beriket seg på sitt lands gullbeholdning i Londontiden

Er dette årsaken til hans fanatiske motstand mot ekskong Leopold.

Ventet han at monarken ville avsløre hans transaksjoner.

Privat til «8. Mai» fra Amsterdam.

Fra Bryssel meldes at man i stadig videre kretser kritiserer den belgiske sosialdemokratiske politikk Paul Henri Spaak, som nå forsøker å spille en stor rolle i Europa-bevegelsen. Årsaken til kritikken er bl. a. at Spaak etter den annen verdenskrig kjøpte et slott i Belgia for 12 millioner kroner. Folk kan ikke forstå hvor han har fått penger fra til dette kjøp. Onde tungter påstår at han og en rekke andre politikere har «manøvrert»

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 1944

Redaktør: Arvid B. Arntzen
Forretningsfører: Per Kvendbo
Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Den som bare visste - -

Hvorledes stiller «8. Mai» seg egentlig til Atlanterhavspakten? Dette spørsmål er rettet til oss fra mange kanter etterat vi ha gitt plass for innlegg både for og imot og heller ikke stukket under stol de mange sterke meningsytringer til fordel for en nordisk forsvarspakt. Vi benytter derfor gjerne anledningen til å si vår mening.

Det var vel det sørgelige og for mange overraskende kup i Tsjekkoslovakiet som ga støtet til Atlanterhavspakten. Det kom som en hvirvelvind

og utløste i rask handling det nær sagt enstemmige ønske: Det må ikke hende her. Og så gikk det slag i slag — en nordatlantisk pakt, innledning til vesttysk opprustning, Italias medvirkning og så infiltrasjonen av Hellas og Tyrkia, USA's tilnærmelser til Tito og Franco, en realistisk amerikansk politikk som fallt mange tungt for brystet. Hadde man herhjemme forutsett en slik utvikling, ville man kanskje ikke så ubetinget ha sluttet seg til Atlanterhavspakten, men når man først hadde sagt A, så var det ikke mulig å komme utenom B, C og D og kanskje ennå mere som er i emning.

Hos mange stod det som en virkelighetsnær og vakker drøm, at Norden burde sluttet sammen i en forsvarsblokk, og Sverige — den uten sammenlikning sterkeste og mest målbevisst forsvarsberedte av broderlandene — stod rede til å virkeliggjøre dette. Men Norge sa nei i sin utpregede vestorientering, gikk helhjertet inn for Atlanterhavspakten og trakk det nølende Danmark med seg, mens Sverige med sine rike erfaringer i utenrikspolitikken ble stående i splendid isolasjon. Vi er med på å beklage dette, fordi et enig Norden midt mellom de to offensive maktkonsentrasjoner ville ha kunnet bidra til en avspenning og muliggjort en tilnærmelse mellom Moskva og Washington, som betegner motpolene i det spenningsnett som har spredt seg over hele verden.

Meget av det som er hendt og som har utviklet seg under nødvendighetens lov ville ha vært unngått, hvis man bare hadde visst hva Sovjet-Samveldet egentlig ville. Og når man nå engang ikke vet det, er Atlanterhavspakten sikkerlig det nestbeste i forhold til en nordisk forsvarsblokk. Men det forhindrer ikke, at vi alle bør se fram til et mere helhjertet samarbeide i Norden, i grenselandene mellom øst og vest. Vi skal heller ikke glemme den sovjetrussiske motstand mot en nordisk blokk like etter den annen verdenskrig, en motstand som ga til resultat at de nordiske land forble atskilt og dermed svakere. Nå ser det ut til at Kreml er kommet på andre tanker. Riktignok rettet Moskva radio i anledning Nordens dag krasse angrep på det nordiske samarbeide, som tross alt eksisterer, og tok det som forberedelser til krig med Sovjet, men samtidig nyter de nordiske diplomater en overveldende gjestfrihet hos ambassadør Rodionov i Stockholm, noe som har vært utlagt på forskjellig vis i svensk presse. Ingen vet egentlig hva Kreml vil, men enkelte tar det som et tegn på Sovjets ønske om et nordisk samarbeide omfattende også Finland for å bane veien for en nordisk nøytral blokk. Dette må vel også sees i forbindelse med Vesttysklands opprustning og de iherdige forsøk fra østtysk side under russisk regi på å få isand en tysk samling. Intrigenes tråder er mange og det er vanskelig å finne rede i dem alle. Men så meget er sikkert, at de nye tilnærmelser — om man skal kunne kalle det så — ikke hadde vært mulig uten Atlanterhavspakten, som er blitt en maktfaktor som stadig øker i styrke og som Kreml av all sin evne vil søke å svekke selv om det skal skje med store innrømmelser i Øst-Tyskland. Dette skal man være klar over og kanskje derfor er det offer som er gjort med Norges og dermed Danmarks tilslutning til Atlanterhavspakten ikke forjeves. Det forhindrer dog ikke, at vi bør stå lydhøre overfor enhver overbevisende røst fra øst, og det er disse som hemmes av det stadig gjentatte: Dersom man bare visste....

(Vi henviser dem, som leser dette, til en uttalelse av den kjente engelske journalist Alexander Werth i «New Statesman» som vi glienga i forrige nr. av «8. Mai».)

En av de mange tragedier En betimelig omvendelse

Prost F. H. var ansatt i G-S. Under fangenskapet på Kongsvinger festning fra 11. mai 1945 var intet å merke ang. hans senere nerveammenbrudd i juli.

Han viste meg et trusselbrev i juni mottatt fra biskop H. (død et par år etter).

Brakken hvor F. H. lå måtte desinfiseres da den ble besøkt av veggedyr. — Ca. 400 mann, fanger, ble sendt ned på et lokale mens desinfeksjonen pågikk, hvor man lå tett som sild i eske, mens ung H. V-gutter gikk vakt med gevær rundt oss. F. H. forstyrret oss ved å sitte på trappen til lokalet og lese høyt trusselbrevne om aftenen; mange satt rundt ham og lyttet. Om de alle var fra biskoppen vet jeg ikke. Så ble F. H. mer og mer rar. Han klynget seg til meg som et lite barn, og sa ordret følgende. «Får jeg lov å sitte hos Dem, for De har intet å frykte, men jeg har kirkens prester til å forfølge meg med fæle trusler om død og henrettelse — og ingen hater mer enn prestene, jeg som har vært biskop selv; jeg kjenner dem».

Jeg prøvde å trøste ham, nevnte Napoleons ord til Canlincourt, at «prestene har intet fedreland, de har bare kirkens organisasjon for øye». Men det nyttet ikke. Så anmodet noen fanger ham om å holde andakt i brakke nr. 10 en søndag, da jo alle der visste for en nidkjær prest F. H. hadde vært i G-S. Han holt andakt en gang, men så ble det forbudt av vaktene. Senere fikk andre lov å holde andakt. Han kom gang på gang og viste meg breve, men jeg ba ham gå, da jeg ble syk selv av å høre på slike djevelske trusler.

Så ble han innlagt på sykebarakken sammen med «hostepasienter». En veldig lyskaster plassert utenfor rommet lystet inn og hindret søvn for nervøse folk. Schäfedhund og trafikk utenfor vinduene likedan. Så fikk fhv. distriktslege M. ham til behandling og dr. B. begge fanger selv. Da lå F. H. på sengen og tallet på knappene: skytes — henges, skytes — henges — mumlet han. Forslag innsendt om å sende ham vekk. Men nei, han ble ennå en tid. Da sa han til meg. «Jeg har intet annet gjort enn å kalle Stalin en djevel. Og sagt som biskop, at de prester som netket å preke burde på tvangsarbeide». F. H. var da pensjonert, men fikk bare 150 kr. pr. måned til hustruen og familien. — Noen skrev pånytt og fortalte at hustruen hadde fått slag og datteren syk. Da la han seg på gulvet foran kom.dantkontoret og skrek: «Jeg vil ikke — henges — jeg vil ikke skytes». Noen tid senere kom han etter sigende på galehus. Om hans sinnssykdom senere vet jeg intet. K.

De to muligheter

Angst hvor en snur seg. Vi lever for dagen sier enkelte og mener i grunnen «vi frykter for morgendagen». «Denne spenningen er ikke til å holde ut. Tror De russerne er over oss før jul? Tror De at de venter til våren eller tror De at de venter til Vest-Europa kan forsvare seg?» Det siste alternativet reduserer russisk strateg i absurdum; men allikevel — vi får håpe

Alle konferanser innen A-pakten resulterer i krav om å påskytte rustningene, nettopp i dette helt naive håp at Sovjett for en gangs skyld vil spille tåpens rolle: Vente til vi er like sterke. Norges forsvarsutgifter er i dag over 600 mill, og skal nå økes

En rekke Osloaviser har gjengitt domspremissene i saken mellom Prisdirektoratet og Reynoldskape- ne, hvor retten bl. a. fastslår at Prisdirektoratet offentlig har stemplet selskapet som lovbrøyer før saken er behandlet i retten. — Videre uttales det i dommen: «Inntil det foreligger endelig dom for straffeskyld, skal ingen stemples som lovbrøyer». Og len- ger nede heter det videre: «Overfor en slik forhåndsdom er den som ram- mes så godt som forsvarsløs, og det skapes en stemning og innstilling mot ham, som kan ha innflytelse på sa- kens behandling, og som ikke kan ut- ryddes». — Ja-så, tenk det da De!

Og avisene, f. eks. Morgenbladet, slår seg for sit bryst og taler om, «at det er dukket opp en del off. funk sjonærer, som har en usalig trang til å oppkaste seg som dommere. De lar med navns nevne tilflyte visse aviser opplysninger om såkalte misli- heter lenge før slikt kan slås endelig fast. Tidligere, — sier Morgenbladet, hadde avisene sine svin på skogen, men de er blitt meget forsiktigere!»

Vi tør herved spørre Morgenbladet om denne omvendelsen til en elemen- tær renslighet og hederlig journali- stikk er av gammel eller ny dato? — Hvordan oppførte slike aviser seg gjennom hele «rettsoppgjøret»? Var det noen som dømte de forferdelige NS-folkene på forhånd? Hvem var det som dag ut og dag inn svinet til Gud og hvermann gjennom en pøbel- aktig utlevering til hat og hån og skam NS-folk som ikke hadde fått noen dom?

Var det en eneste norsk avis med noen utbredelse, som tillot disse ned- rakkede og æreskjeldte offere å komme til orde i sine spalter?

Var det en eneste av disse aviser, som tilbakekalte eller korrigerste sine urettferdige skrivelser?

Var det noen av disse avisdyds- monstre og «kulturbærere», som et øye- blikk tenkte på eller tok hensyn til de forfulgte famili og nærmeste på rørende når de uhemmet førte sine hykleriske «avsløringer» tiltorvs?

Plyndringsdirektoratet bruker støvkost

Takk for kampen mot bolsjevismen.

I okkupasjonstiden opprettet de tyske myndigheter konti i Oslo Sparebank for frontkjem- per som tjenestgjorde i de ty- ske militære enheter som støttet tyskerne, således Den norske Le- gion, Skijegerbataljonen, Ger- manske SS Norge, Politkompa- niet, Hirdens Alarmenheter, Hir- dens Bedriftsvern, Organisasjo- nen Todt, Vaktbataljonen og det tyske Røde Kors. Disse konti ble beslaglagt av Erstatningsdirek- toratet, Oslo byrett har nå dømt i alt 93 tidligere frontkjempere til å få inndroing av de på de- res frontkjemperkonto i Oslo Sparebank innstående beløp med tilsammen ca. 43,000 kr.

kan, Indonesia, Fransk Indokina, Ti- bet, Korea, Persia, Suez, Østersjøen taler sitt språk. Vesten har svart med angst og rustninger.

Stalin har forberedt den indre admi- nistrasjon i Russland og vasalstatene ikke bare på krig; men fremforalt på en plutselig avspenning; mens Vesten bare har sett den ene mulighet. Intet

Hvorfor skrev forfatteren Axel Sandemose i 1947: «pressens holdning overfor siktede, men ikke dømte «landssvikere, har vært urettferdig, dum og pøbelaktig»? — gjenga Mor- genbladet, Aftenposten og Dagbladet og alle de andre moralvoktere, denne off. uttalelse om norsk presse i «fri- gjøringsårene»? — Var det likt seg, Nei, da skulle de dømmes og knekkes og vanæres like til NS-folks siste jor- disse hvilested. Og hvorfor ikke? — Hadde ikke hele den norske presse fått angitt tonen og de effektive straf femetoder i Berggravs 50-øres pam- flet: Folkedommen over NS. Dømte han noen på forhånd, eller tilrådde han et anstendig rettsoppgjør? Tok han og hans drabanter off. avstand fra dødsdommene dengang da det enda kostet litt å dissenterer? Hva kom det av at svenske prester som gjerne vil hjelpe kolleger i Norge som er rammet av «rettsoppgjøret», sier, at det ikke nytter så lenge Berggrav og hans drabanter stod ved styret her? — Kort sagt, overalt i arbeidet for en re- visjon støter en på Berggrav. — Han er en avskrekken eksponent for den «norske» journalistpraksis å dømme sine motstandere til det ytterste mørke lenge før retten har avsagt noesomhelst.

Men han er jo og har hele tiden vært, som han selv sier i det siste nummer av Kirke og Kultur, en sterk beundrer av Churchill, som under krig- en blant annet sa de beryktede og nå så klassiske ord, at han gjerne allierte seg med djevelen for å nå sitt krigsmål. — Den uttalelsen gir jo svar og løsning på mange ellers ufor- ståelige ting.

18. oktober 1951.

Tilskuer.

En streng vitenskapelig granskning påkrevet

I en polemikk med Magne Skodvin skriver overløge Johan Scharf fenberg i Morgenbladet nr. 242 om tiden fra Moskvafreden til 9. april. Han sier tilslutt:

«Jeg er enig med Skodvin i at hovedsaken er å få fram alle fakta. Først deretter kan skyldspørsmål bli drøftet upartisk. Etter offentliggjørelsen av Undersøkelses- kommisjonens innstilling er det framkommet så mange viktige opplysninger at en ny strengt vitenskapelig granskning er påkrevet, helst ved en kommisjon av histo- rikere, gjerne med et svensk medlem. Utenriksdepartementet vil snart utgi en «hvitbok» om Alt- markaffæren, men det trenges en sammenstilling av alt norsk og utenlandsk materiale, ikke minst de forhandlinger som Stortinget ennå hemmeligholder».

Den store brannskatting

Fra 12 til 54 mill. på formuesskatten.

Skattestatistikken for 1950-51 er på det nærmeste ferdig bearbeidet.

For de personlige skattytere med formue over 20,000 kr. ble satsene for formuesskatten med visse un-

Skin- og bentri klippfisk av beste kvalitet i pakninger på en, to eller fem kilo fåes overalt

KJØP EN PAKKE MED DEM HJEM I DAG.

SPIS KLIPPFISK

— billig, god og lettvin mat —

Det er allerede lenge siden kom munevalgene og sinnene er kommet mere til ro. Vi kan da konstatere at valgene ikke ga noe ubetinget tillitsvotum til riksstyret. De sosialistiske partier har tapt endel terreng i byene og fikk tilsammen 51,39 pst. av stemmene, mens de ved stortingsvalgene i 1949 opp- nådde 53,80 pst. Sannheten tro skal vi tilføye, at ved kommu- nevalgene i 47 hadde de 49,51 pst. av stemmene. Noen for- skyvning fram og tilbake har det vært, men ellers er det stort sett status quo. De så- kalte borgerlige partier har ik- ke formådd å vekke folket til aksjon, dertil har de for lite å fare med, og så vandrer vi videre i den uvisshet mellom frontene som flyter over i hver andre. Er det ikke på tide at det kommer noe nytt, fengen- de og rensende?

SLIK GJØR FINNLAND!

Vaino Tanner, som etter den annen verdenskrig ble dømt og måtte av- sone fengselsstraff for Finnlands krigspolitikk, er av riksdagens elek- torer valgt til medlem av den såkalte indercirkel av befullmektiger for

søke å svekke selv om det skal skje med store innrømmelser i Øst-Tyskland. Dette skal man være klar over og kanskje derfor er det offer som er gjort med Norges og dermed Danmarks tilslutning til Atlanterhavspakten ikke forgiveles. Det forhindrer dog ikke, at vi bør stå lydhøre overfor enhver overbevisende røst fra øst, og det er disse som hemmes av det stadig gjentatte: Dersom man bare visste....

(Vi henviser dem, som leser dette, til en uttalelse av den kjente engelske journalist Alexander Werth i «New Statesman», som vi gjenga i forrige nr. av «8. Mai».

«Takt og klokskap»

Den mimoseaktige sportsredaktør i Aftenposten kan etter sove rolig, befridd for mareritt og onde drømmer. Den 15. oktober kunne hans blad med spesiell fryd på første side bringe et spesialtelegram fra Bonn.: «Ingen nazister fra tysk idrett til vinterlekene». Ifølge telegrammet har nordmennene latt for stå at den tyske sportsmann var velkommen, men ikke «sportslede-

De tyske graver på Ekeberg

Sogneprest Ivar Welle skriver i Aftenposten 11. oktober om de tyske graver på Ekeberg bl. a.:

«Vi finner det motbydelig at gravfreden brytes, og at legemer som har ligget i jorden 6—10 år spas opp og flyttes.

Det sis at likene av våre russiske kampfeller skal flyttes til vakre og mer passende steder. Det bedrer jo saken. Verre er det med de tyske gravene, især med dem på Ekeberg.

Hvorfor skal de flyttes? Slik de ligger kan de ikke krenke vår norske krigerære. De er tvertimot et synlig tegn på at nordmenn har vilje og evne til å verge sitt land. Det blir sagt at de tyske okkupasjonsmaktene har valgt en for fornem plass til sin «Ehrenfriedhof», så den ligger som et bevis på tysk taktløshet. Ja, det blir i tilfelle ikke vår skam.

På en måte er plassen virkelig svært fin, den er naturskjønn slik den ligger i solbakken med utsikt over fjorden. Men ellers ligger den jo tilbaketrukket fra privateiendommer og ikke i nærheten av noe norsk sym bol. Nå er det store minnekorset tatt ned, og over gravene er det plantet frodig furuskog, som nesten skjuler navnebrettene over de falnes lik. — Men allikevel er det noen som maser med at stedet er for fint til tyskere.

Ved internasjonal overenskomst er vi bunnet til ikke å kaste likrestene bort eller brenne dem. Altså vil noen at de skal graves opp og flyttes til et mindre ærefullt sted på Alfaset. Denne flytningen kan bare ha en mening, den skal være til skam for de falne. Men den er nok ikke besluttet ennå, det er vel et departement eller Kongen i råd som må avgjøre denne saken. Vi får håpe at den aldri vil vinne bifall på høyeste sted.

Likflytningen gir uhyggelige minner. Alt før krigen drev de tyske nazistene på med å vanære sine fienders graver, og i krigstiden herjet de på motbydelig vis med millioner av lik. Vi bør ikke etterligne dem.

Slik er ikke blitt gjort i Frankrike. Der ligger tusener og tusener av graver med falne tyskere. De ligger på vakre steder og er fint stelt. Vi nordmenn burde være like ridderlige som franskmennene.»

re med politisk fortid», og presidenten i den nasjonale tyske komite Ritter von Halt har nå meddelt, at noen ledende menn som var sterkt fremme i tysk sportsliv i Hitlertiden, ikke vil reise til Oslo. Blant disse er foruten presidenten selv (!), hertug Adolf Friedrich v. Mecklenburg, dr. Carl Diem, som fra 1913 var organisator og leder av den tyske gymnastikkopplæring og kroppskultur og fra 1933 generalsekretær for organisasjonskomiteen for de XI. olympiske leker i Berlin i 1936, vintersportspresidenten G. Schmid og Hans Kilian. Som takk for at de har forstått det norske «vinket», klapper Aftenposten dem nådig på skulderen og gir dem attesten «menn med takt og klokskap».

Nå ja, — det er ikke første gangen man har kunnet konstatere at «takt og klokskap» — egenskaper som neppe kan sies å være sportsredaktørens sterke side — er fast forankret i det tyske kulturfolk. Men det er litt uvant å se det på trykk i Aftenposten, selv om dette blad gjennom fem lange okkupasjonsår var i første rekke blant dem som kunne gle seg over resultatene av tysk takt og klokskap!

Det har altså lyktes å forhindre at de kjente tyske idrettsledere kommer til Oslo sammen med sin tropp, og grunnen er at disse folk ikke la idretten på hyllen i 1923, men fortsatte å interessere seg for kroppskultur og ungdommens sunn het.

Aftenpostens sportsredaktør som sitter i mottakelseskomiteen for olympiaden, gler seg sikkert stort i disse dager. Nå vil han nemlig slippe å stå ansikt til ansikt med sine venner fra Berlin i 1936, de som hedret ham med en minnedekorasjon, — og han vil også slippe å takke dem for den andel de måtte ha i at han slapp fri fra Grini og det patriotiske selskap der etter bare noen få dagers forløp!

NYTT FRA TITOLAND.

De vestalliertes venn, Tito, har allikevel konsentrasjonsleirer, hva der enn sies. Men det gjør vel ikke noe fra eller til, for de vestallierte har vel selv nok av dem, bare med den for skjell, at de ikke snakker om det, så andre enn de innvidde hører det.

Her har man et eksempel: Fra Undine i Norditalia meddeles at en tidligere sekretær hos ekskong Peter av Jugoslavia, Vuljenovice Mijeko, er kommet over grensen mellom Jugoslavia og Italia og har anmodet de italienske myndigheter om politisk asyl. Mijeko, som har sin hustru og en liten datter med seg, forteller at han nettopp er blitt løslatt fra et jugoslaviske fengsel, hvor han har avsonet en straff for «kollaborasjon».

«Hvor er det De russere er over oss før jul? Tror De at de venter til våren eller tror De at de venter til Vest-Europa kan forsvare seg?» Det siste alternativ reduserer russisk strategisk absurdum; men allikevel — vi får håpe.....

Alle konferanser innen A-pakten resulterer i krav om å påskynde rustningene, nettopp i dette helt naive håp at Sovjett for en gangs skyld vil spille tåpens rolle: Vente til vi er like sterke. Norges forsvarsutgifter er i dag over 600 mill. og skal nå økes til rundt 1 milliard. Priser og lønninger kappløper. Flere og flere tusinder arbeider til forsvaret. Nye innkjøp, nye lån. Sålenge dette går, går det ganske flott. Vi lever av angsten, av rustningene, av dollar lån. Folket ser bare en fare: KRIG.

Man synes i dag helt å utelukke en annen mulighet: PLUTSELIG AVSPENNING.

Sovjet har flere ganger undersøkt Vestens økonomiske stabilitet med henblikk på slik manøver. Sist disse skinnforhandlinger om fred i Korea. Det har hver gang vist seg at det internasjonale marked svarer momentant med prisfall. På 2 dager falt ullprisen med 20 pst. skjønt de ferreste tror noe på fred i Korea.

Kreml og Kreml alene har situasjonen i sin hånd i dag. Den gode Stalin tror jeg tar sikte på å lage et økonomisk kaos i Vesten, kanskje snart, kanskje først om et år. En slik avspenning vil komme like hurtig og virke like drepende som et militært angrep. Stalin har forberedt dette, forbereder kaos i Vesten hver dag gjennom sitt diplomati i Berlin, Bal-

kan, Indonesia, Fransk Indokina, Tibet, Korea, Persia, Suez, Østersjøen taler sitt språk. Vesten har svart med angst og rustninger.

Stalin har forberedt den indre administrasjon i Russland og vasalstatene ikke bare på krig; men fremforalt på en plutselig avspenning; mens Vesten bare har sett den ene mulighet. Intet ville være f. eks. vårt villette folk kjærere enn en avspenning. Det hører man overalt.....

La oss tenke oss, at Stalin en vakker dag foreslo nedrustning under internasjonal kontroll. Forslaget om frie valg i Øst Tyskland er et forvarsel. Det vil være umulig for Vesten å avvise et sådant forslag fra Stalin. Jeg tviler ikke på at forslaget vil bli alvorlig ment og at en tilfredsstillende kontroll også kan gjennomføres i Sovjet — nå.

Et fryktelig slag mot vår nåværende levestandard: Prisfall, arbeidsløshet, nød og elendighet vi neppe kan gjøre oss begrep om. Skipsfraktene ned til det ulønnsomme, eksporten redusert til et minimum. Norges strategiske verdi anulert, dollarstrømmen vil opphøre. Spørsmålet er om Amerika selv vil klare påkjenningen. — Kan vi under en slik situasjon unngå borgerkrig? Neppe.

Uforberedt kan vi når som helst komme opp i dette.

Vesten burde se de to muligheter og forberede seg på begge.

Jens.

Den store brannskatting

Fra 12 til 54 mill. på formuesskatten.

Skattestatistikken for 1950-51 er på det nærmeste ferdig bearbejdet.

For de personlige skattytere med formue over 20,000 kr. ble satsene for formuesskatten med visse unntakelser femdoblet i forhold til foregående år. Dette førte til at formuesskatten steg fra 12 mill. kr. til 54 mill. kr. De samlede skatter til staten for de personlige skattytere steg med 25,7 pst., altså en betydelig sterkere stigning enn for antatt inntekt og formue. For aksjeselskapene økte skatten med 31,4 prosent.

Antatt formue ved kommuneskatteligningen var 18,711 mill. kr. og ved statsskatteligningen 19,307 mill., eller en stigning på 4,7 prosent og 4,5 pst. fra året før.

Antatt inntekt ved kommuneskatteligningen var 7972 mill. kr. og viste en stigning på 8,8 pst. Ved statsskatteligningen var inntekten 7436 mill. kr. og stigningen 8,6 pst.

Norsk Frukt — Bær — Grønnsaker — Tomater

EN GROS — KONTANT — GIRO

A/s B. JOHANNESSEN

Eriksgt. 15, Oslo — Telefoner 684310, 335930 — Telegr.adr. «Fruktbonden»

SLIK GJØR FINNLAND!

Vaino Tanner, som etter den annen verdenskrig ble dømt og måtte avsonne fengselsstraff for Finnlands krigspolitik, er av riksdagens elektorer valgt til medlem av den såkalte Indercirkel av befullmektiger for Finnlands Bank.

Slik gjør altså Finland. Slikt ville være utenkelig i Norge, hvor alle, som tenkte mere på landets øyeblikkelige interesser og folkets velferd, enn på sin egen sikkerhet, da regjeringen rømte, ble straffet — ikke bare med tvangsarbeid, men også med livsvarig innskrivning i forbryterprotokollene.

Personalia

EKTESKAP

ble inngått i V. Aker kirke lørdag 20. ds. mellom Borghild Skard Breive, Oslo, og Olav L. Bjerge, Seljord.

Utenrikskronikk

Sovjet kan innføre kommunismen i 1960

Sovjetunionen betraktes av alle som kommunismens faste borg, og det er for såvidt riktig, som det er kommunistisk styre i unionen, men kommunismen er ennå ikke innført. Det veldige land befinner seg på det sosialistiske mellomstadium, hvor staten har overtatt produksjonsmidlene i hvert fall i industrien og regulerer produksjonen, når det er tale om landbruksproduksjonen. Men ennå er man ikke nådd fram til den varerikelighet, som kan muliggjøre den praktiske innførelse av kommunismen, den som organiserer samfundet etter prinsippet: Enhver yter etter evne og mottar etter behov.

I det kommunistiske parti i Russland har det i de siste år vært ført en diskusjon om hvorledes overgangen til kommunismen skal finne sted i praksis. — Noe av denne diskusjon, som gir inntrykk av å ha vært den frieste i Sovjetunionen siden Lenins dager, har vært referert i partiets teoretiske tidsskrift «Bolsjevik». Noen endelig avklaring

synes teoretikerne ikke å ha kommet til, og for noen måneder siden ga tidsskriftet uttrykk for, at det var betydelig meningsforskjell mellom teoretikerne om, hvorvidt innførelsen av kommunismen i praksis ville medføre at visse varer ble gratis tilgjenge lig for almenheten eller om det skulle bibeholdes et betalingsystem.

Mens disse spørsmål fremdeles står åpne, kan «Bolsjevik» opplyse, at Sovjetunionen produksjonsmessig er nådd halvveis til kommunismen. Av dette vil iakttakere utlede, at 1960 vil bli året for kommunismens innførelse. For fem år siden erklærte Stalin, at Sovjetunionens produksjonsmål for 1960 var 50 mill. tonn jern, 60 mill. tonn stål, 500 mill. tonn kull og 60 mill. tonnns olje, og da produksjonen av disse varer idag er omkring halvparten, skulle det kunne bety; at de russiske ledere regner med at kommunismen vil kunne innføres i 1960.

Naturligvis er disse tall noe

skjematiske, og det vil spille noen rolle, hvor mange råvarer det går med til rustningene. Det har allerede i den russiske presse vært kritisert at boligproduksjonen siden krigens slutt har ligget under forventningene og forklaringen synes å ligge i, at de militære rustninger har tatt meget av de varer, som var beregnet til boligbygging.

Donbas, det ukrainske industriområde, er stadig den russiske svarindustriens hovedcentrum, og selvom det ble hårdt rammet av krigen, da tyskerne ødela omkr. 250 smelteovner, har disse ødeleggelser ikke vært bare av det onde. Det har nemlig tvunget russerne til å foreta en høyst velkommen modernisering. Resultatet er, at den russiske stålindustri i dag er verdens neststørste, en industri som er godt beliggende og basert på store innenlandske forsyninger og med en stab hvis dyktighet er erhvervet i den hårde erfarings skole. Det viktigste stålcentrum i Ural er fortsatt Magnitogorsk. Store tankfabrikker er anlagt i Tsjaljabinsk, og i det fjerne østen ligger Komso-molsk ved Amurfloden som er et betydelig centrum for metallindustrien. Hertil kommer så den stadig økende utbygning av samferdselsmidlene, som har eliminert mange av de tidsspillende fjerntransporter.

Det er selvsagt helt umulig å kunne forutsi, at en alminnelig

overgang til kommunismen skulle være mulig allerede i 1960 tross alle de eventyrlige fremskritt som er gjort og som også den vestlige verden bør regne med som faktiske faktorer. Det har da også i den russiske diskusjon vært talt om gradvis overgang til kommunismen, således at de varer som det produseres veldige mengder av, først ble gjort til gjenstand for fordeling etter kommunistiske prinsipper. Denne overgangsperiode vil formentlig føre til at visse konsumvarer utdeles gratis som en form for belønning og at den helt frie fordeling blir utsatt inntil det produseres en uhorst overflod av varer. Bladet «Bolsjevik» sier da også, at overgangen fra sosialisme til kommunisme vil bli ganske langsom uten at målet tapes av syne.

Tilslutt skal vi fremheve, at mens teoretikerne fortsatt holder fast på den kommunistiske fordelingsprosess i sine økonomiske teorier, synes de å ha oppgitt Lenins tanke om at kommunismen skal føre til «statens bortsmuldring». «Bolsjevik» sier om dette, at på grunn av den kapitalistiske trussel fra utlandet er det fortsatt nødvendig for staten å opprettholde hær, politi og etterretningsvesen og hva dermed følger.

Om dette og de indre vanskeligheter skal vi så gjøre noen betraktninger i neste artikkel.

Før rettferdigheten er skjedd fyldest kan vi ikke gi opp kampen for vår rett.

Jeg husker den tid da hovedstadens befolkning nærmest trakk på skuldrene av bøndene. Den innfødte befolkning likesom ikke ville anerkjenne bøndene, de var likesom til bare for å skaffe mat til hovedstadens befolkning. Slik var oppfatningen i lange tider. Men så besluttet Norges Bondelag å foranstalte et bondetog for 15 år siden for å vise befolkningen, at bøndene nok var en makt, hvis de bare mønstret sine trop per.

Det kom den dagen fullt besatte tog og busser til Oslo med bønder. De samlet seg på torgene, hvorfra de i skjønn orden marsjerte 4 og 4 i rodeporene. Togleder dengang — for å få de forskjellige kolonner fra torgene til å passe etter hverandre — var oberst Fougner og han skilte seg fra denne oppgave på en mønsteryldig måte. I spissen for toget kunne man i første rodepar se bøndenes førere, statsråd Johan E. Mellbye og stortingsmann Erling Bjørnson. Taktfast gikk kvinner og menn med sine banner rundt om slottet og ned til Kontraskjæret. Det ble en mektig fylking på omlag 25.000 deltakere. På Kontraskjæret ble talt og oppført en kantate av prost, senere biskop P. Blessing Dahle osv. Fra den dag fikk man gjennombruddet i hovedstaden. Det var ingen lengere som trakk på skuldrene, når en bonde viste seg.

Kunne det nå ikke være på tide at de tidligere NS fikk en liknende mønstring for å kreve vår rett! For å forlange respekten for norsk lov og orden og ikke slik vi har opplevd det siden «frigjøringen». Toget burde først gå om A-partiets hårdkokte justisminister og forlange respekt for Norges Grunnlov som forbyr love med tilbakevirkende kraft. Dernest burde toget ta over slottsplassen for å se om det var «nedrullede gardiner» eller om Hans Majestet stod på balkongen, som dengang for 15 år siden og hilste toget. Videre burde toget ta veien ned til Stortinget, hvor man med en deputasjon søkte foretrede for presidentskapet med forlangende om å løslate alle politiske fanger som i virkeligheten sitter eller har sittet for Nygaardsvolds-regjeringens misgjerninger. Og videre burde man forlange at Norges Grunnlov skal følges og ikke bare henvises til i 17de-maltaler.

I spissen for toget burde våre over 150 geistlige gå, og dernest de over 150 jurister som må sette seg på skolebenken igjen for å lære landets «juss», som ble innført etter «frigjøringen». Sier vi, at vi kunne tromme fram en fjerdepart av de som har lidd under rettsforfølgningen — grunn net reisevansker — så skulle man se et tog som satte bondetoget av 1936 i skyggen! Og ga man alle sympati-

serende høve til å slutte seg til, så tror jeg regjering og storting ville litt bleke om nebbet. Det ser ut for at det ikke nytter med å overbevise folkets kärne med de beste underbyggede argumenter, enten disse kommer fra framstående jurister eller andre høytstående personer. Vi forlanger våre menneskerettigheter tilbake, som man ved overgrep har fratatt oss. Vi forlanger erstatning for fengselsoppholdet, vi forlanger utbetalte bøter og erstatninger tilbakebetalt med renter.

De virkelige landssvikere gikk fri, mens tidligere NS ble straffet, fordi man trakk lassett opp fra veggroften, hvor Nygaardsvold etterlot det 7. juni 1940. De som forarbeidet ammunisjon for tyskerne og de som var med og bygget flyplasser og festningsverker gikk fri, fordi disse var det største politiske partis sikreste stemmekveg! Før rettferdigheten er skjedd fyldest kan vi ikke gi kamper opp for vår rett! Vi må ha revisjon av «rettsoppgjøret». Men det haster! Vi kan ikke vente til en ny Verdenskrig feier inn over landets grenser igjen. Far og mor som har lidd under sviket skal prente dette inn i sine barn og barnebarn for å la dem få vite

hvordan rettstilstandene har vært i dette land under arbeiderpartiets styre. Verre kan det aldri bli! Vi vet nok at det såkalte «kriseforliket» mellom de forskjellige partier bandt de øvrige partier, som var godfjottet nok til å la seg trekke med til denne historiens største svindel!

Vi får lov å betale skatter i dette land, men å få lov ved stemmesedlen til å få dette system feiet vekk som har ligget som en mære over landet siden «frigjøringen», det får vi ikke lov til. Misnøyen vokser fra dag til dag også blant dem som har tilhørt «partiet med det brukne gevær». — Oksviks valglov tar bare sikte på at «Sosialiseringspartiet» fortsatt skal kunne holde seg ved makten til hele folket økonomisk ligger med nesen i været.

Det må et systemskifte til.

Vi mener at dikterpresten Anders Hovdens sønn — kaptein Hroar Hovden — som også er leder av vår organisasjon for Sosial Oppreisning, må være den rette til å ta opp vår tanke om et stille tog til myndighetene! Husk på at vi gir aldri opp før vi er fremme ved målet.

Bønder.

Send kr. 10,00 til «8. Mai»s ekspedisjon og De får Bergsviks utmerkede bok omgående portofritt tilsendt.

Bekjentskap ønskes

Tidligere frontkjemper (invalid), 46 år, søker bekjentskap med kvinne i 30-årene. Bill. mrk «Helst foto nr. 311».

Japans fred - Potsdam og San Francisco

Japan sluttet 8. september fred med 48 av de stater, som etterhånden under den annen verdenskrig sendte øriktet sin krigserklæring. Sovjetsamveldet og dets slaver Polen og Tsjekkoslovakiet, som også deltok i San Fransiscokonferansen, nektet å skrive under og er således fortsatt i krig med Japan. India møtte ikke, men ordner forholdet til Japan på sin egen måte. Forholdet til Kina og Korea er et åpent spørsmål. Det er situasjonen i dag, og det er bare å tilføye, at USA som Stillehavets behersker etterpå har undertegnet en tosidig sikkerhetsavtale med Japan. — Denne innebærer at amerikanske trop per blir i Japan, inntil USA og Japan blir enig om at Japan kan forsvares av japanerne selv. For å berolige Australia, New Zealand og Phillippinerne har USA gitt dem garantier mot et fremtidig japansk overfall.

Mot slutten av den annen verdenskrig, da Tysklands politiske og militære makt begynte å vakle, søkte de realistiske japanske politikere et fredelig oppgjør med vestmaktene. Da det imidlertid viste seg umulig å komme i kontakt med dem — til tross for at de sikkert visste hva det gjalt — vendte de japanske diplomater seg til Sovjet, med hvem de ikke

var i krig på dette tidspunkt, med bøn om formidling av freden. Det viste seg å være en skjebnesvanger feil, for Moskva hadde ingen interesse av at det ble fred mellom vestmaktene og Japan, men forberedte en kommunistisk revolusjon i Asia, noe som vestmaktene heller ikke kunne være blind for. Et fritt om enn svakt Japan som ville samarbeide med vestmaktene, kunne bli en stabiliserende makt i Østasia, og det ville Moskva ikke ha. Tvertimot, heller et fullstendig knust Japan — eller en lydigg kommunistisk koloni.

Moskva lurte japanerne. Deres fredsforslag ble ikke sendt videre og

Den nasjonale —

— Forts. fra side 1 —

enhet som i dag behersker hele den politiske atmosfære i Tyskland. — Han er nemlig bange for at det sosialdemokratiske parti skal bli det sterkeste partiet i et forenet Tyskland. De kommunistiske aviser i Vest-Tyskland tilbyr allerede idag sosialdemokratene en regjeringskoalisjon som bygger på sosialdemokrater og kommunister. Adenauer er videre engstelig for at Tyskland på ny blir en protestantisk stat så snart Vest-Tyskland og Øst-Tyskland blir slått sammen. — Dermed vil det være slutt med det klerikal-katolske overherredømme i Vest-Tyskland. Endelig vil hele Adenauers utenrikspolitiske verk bli tillintetgjort og det blir neppe mulig å sette Schuman-planen ut i livet.

Sovjet tilbød seg i stedet å erklære Japan krig og definitivt knuse japanernes makt. Til gjengjeld krevet Moskva rundelig betaling i form av ekspansjon i Østen og vestmaktene tok med kysshånd imot dette tilbud. Følgene kjener vi alle.

Det var den Rooseveltske politikk som dominerte dengang, og vi vet i dag, at hans rådgivere var kommunistiske sympatisører og til og med sovjetrussiske agenter. Slå Japan ned og tillat aldri at det gjenoppstår, var deres råd. Og når MacArthur ropte: Sakte, sakte, den tid kan komme da vi trenger til det japanske folks good will, da var det ytterst få som tok disse ord alvorlig.

Som et realistisk folk med sine egne og Østasias interesser for øye har japanerne nå sluttet seg til dem, som kunne by mest — ikke bare i løfter, som så lett kan brytes, men i realiteter.

Det sies at den japanske fredstraktat er den mildeste i historien, når det er tale om en betingelsesløs kapitulerende motstander. Men vi tror at det er rettere å si, at den fra USA's side er sluttet ut fra nødvendighetens dyd. USA sparer dollars som ellers måtte tilflytte Japan til betaling av erstatningsforpliktelse til andre krevende stater, og USA har sikret seg høyst nødvendige støttepunkter for sin Stillehavspolitik og fullstendig handelfrihet i tilfelle av internasjonal krise. Men for iakt-takeren er overenskomstene i alle henseender et skritt på veien til reparasjon av de alt mere erkjente misgrep i Jalta og Potsdam, en desavouering av Roosevelts politikk, og er forsåvidt et løftets og håpets tegn for vår egen ulykkelige verdensdel. Dette betinges av at man klart og

Som krigskorrespondent

på Austfronten i fire og en halv måned i forreste linje opplevde jeg mange merkelige ting vinteren 1942—43.
NA KOMMER BOKA TIL JUL.
Bestill den i dag. — Den koster kr. 11.85 og 1,15 i oppkrav I alt kr. 13.00.
KARL HOLTER
Amot på Modum.

Bruk meg!

Stilling eller arrangement søkes av provisor m. alsidig praksis også som leder av fabrikk inærings- & nydelsesmidler. Initiativrik arbeidskraft. Bill. mrk. «Persona non grata nr. 306».

Klipp ut.

Fine epler til forbrukere

Norsk Standard kvaliteter i stand.-kasser til:

Stand. Fin. Ekstra, store og midd. — Kr. 40,80 og 33,90 pr. kasse.
Stand. Fin. små 60/90 grams — Kr. 32,90 og 28,60 pr. kasse.
C. makkfri u/råte 40-60 og større — Kr. 23,50 og 21,30 pr. kasse.
Frasorterte, meget gode sp.o.mat. — Kr. 14,25 og 13,00 pr. kasse.
+ frakt. Vi forbeholder oss å sende de merker som kan skaffes. Etterkrav jernb.st. o. hurtigr. anl. ellers forskudd og frakt.

NYVEIEN HANDEL, Glassverket, Drammen.

Hallo Oslo

Abonnemang og annonser kan ordnes hos Thorger Wiik Maridalsvei 205. Gi beskjed i tlf. nr. 41 45 64.

«8. Mai».

Skogeiere!

Øvet skogsarbeider 29 år, søker arbeide for vinteren hvor hybel kan skaffes. Har brevkurser i skogbrukslære. Bill. mrk. «Pålite lig nr. 307».

Flink pike

som vil lære barselspleie kan få plass nu. Gunda Lyngaas, Skien.

Koselig hybel

i vakkert strøk i Oslo, to små rom, kleskott, liten entre, adg. dusj, frokost, ledig for en eller to rolige folk. Bill. mrk. «Kontrollnevndas pris nr. 308».

Værelse ledig

Et lite værelse med full pensjon ledig fra 1. 11. 7 timer ukentlig husarbeide. Boks 66, Nordstrand pr. Oslo.

Den politiske situasjon —

— Fortsatt fra side 1 —

gerlige partier, høyre, venstre, bondepartiet og kristelig folkeparti. Et par mann fra hvert partis ledelse bør tre sammen

uten tidligere å ha deltatt i det politiske liv. Den «røde tråd» for et slikt parti bør være å la den enkelte skattebor-

Den politiske situasjon

— Fortsatt fra side 1 —

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

gerlige partier, høyre, venstre, bondepartiet og kristelig folkeparti. Et par mann fra hvert partis ledelse bør tre sammen til en komite, som setter seg ned i fred og ro f. eks. på et høyfjellshotell, for å utarbeide et prinsipielt program for det store felles-borgerlige parti. I ledelsen for dette bør en ha representanter for disse fire partiene og dessuten helt nye navn fortrinnsvis personer som gjennom sin virksomhet og innsats har vært banebrytende på forskjellige områder, så som i jordbruket, fiskerierne, byggevirk-somhet, industrireisning, vitenskap o.s.v.,

Radio

Alle ledende merker på lager, gunstige avbet. Gamle app. taes i bytte. Brukte app. i garantert stand fra kr 85,00. Vi sender over hele landet. skriv etter brosjyrer.

A-S KAMPEN ELEKTRISKE
Nannestadgt. 5. — Telef. 68 36 97.

uten tidligere å ha deltatt i det politiske liv. Den «røde tråd» for et slikt parti bør være å la den enkelte skatteborger slippe med minst mulig skatter og avgifter.

Slik som situasjonen er idag har skattebetalerne praktisk talt ikke noe å velge mellom når de går til valgurnen. Enten de stemmer sosialistisk eller ikke-sosialistisk, har de inntrykk av at skattene er like høye. Folk må få føle på pungen — i god forstand — at det finnes et politisk alternativ til skatteflåing, sier professoren med et smil.

Naturligvis er jeg klar over, sier han tilslutt, at lederne for de borgerlige partier med hele deres partifunksjonærstab vil stritte i mot et slikt samarbeide, en slik «merger», som vi kaller det. De vil være engstelig for å miste sine jobber, kanskje sin innflytelse. Men da må jeg med en gang svare: Det er bedre å seire i fellesskap enn å bli slått ut hver for seg!

isk stat så snart Vest-Tyskland og Øst-Tyskland blir slått sammen. Dermed vil det være slutt med det klerikal-katolske overherredømme i Vest-Tyskland. Endelig vil hele Adenauers utenrikspolitiske verk bli tillintetgjort og det blir neppe mulig å sette Schuman-planen ut i livet.

Engstelse også østpå.

Det er skjebnens ironi at Adenauers østtyske forhandlingspartnere befinner seg i en like vanskelig situasjon som Adenauer. Det er hevet over enhver tvil at Grotewohls tilbud til Adenauer opprinnelig har sett dagens lys ikke i Øst-Tyskland, men i Moskva. Det såkalte sosialistiske enhetsparti i østsonen var sterkt i mot planen. Det sosialistiske enhetspartis virkelige ledere, Pieck og Ulbricht befinner seg i Russland, angivelig for å slutte en handelsavtale mellom Moskva og Berlin. Da Grotewohl-tilbudet ble kjent forsøkte engstelige partifunksjonærer i det sosialistiske enhetsparti å få tak i Pieck og Ulbricht pr. telefon i Moskva. Dette lyktes ikke. De to herrer er altså øvensvnlige «lagt på is» i Moskva inntil videre. Man er i Øst-Tyskland klar over at russerne gladelig vil ofre det sosialistiske enhetsparti hvis de kan kjøpe seg innflytelse over Vest-Tyskland og hindre at Tyskland blir med i Atlanterhavspakten. Det sosialistiske enhetspartis siste fortvilte håp er at russerne slett ikke mener det alvorlig med forslaget. I politiske kretser i Vest-Tyskland er man imidlertid overbevist om at Moskva denne gang er parat til vidtgående innrømmelser.

og fullstendig håndleffnet i tilfelle avinternasjonal krise. Men for iakt-takeren er overenskomstene i alle henseender et skritt på veien til reparasjon av de alt mere erkjente mis-grep i Jalta og Potsdam, en desavouering av Rooseveltts politikk, og er forsåvidt et løftets og håpets tegn for vår egen ulykkelige verdensdel. Dette betinges av at man klart og tydelig erkjenner at dette er bare begynnelsen og at freden med Tyskland er den utslagsgivende og ikke må la vente på seg for lenge. Hvis ikke dette fredsverk fullføres med fasthet og klarhet, kan alt igjen tapes. Her kan man bruke Mossadegs ord i den persiske nasjonalforsamling 9. 9. d. å. om enn i videre betydning: «Jeg advarer britene. Hvis vi tvinges i kne, så er det en mektigere makt enn Storbritannia som ligger i bakhold og venter på å slå til».

Ve de overvundne, het det i for-dums tid. La oss ikke som etter Versaillesfredens måtte si: «Ve de seirende. For dengang var det frykten, hevnen og nasjonalismen som førte ordet, de krefter som Sovjet nå har tatt i bruk ved den japansk-vestlige fredsslutning og som alltid er anvend bare våpen så lenge menneskeheten lar seg piske opp til fanatisme for et godt ord.

EN SVENSK RØST.

Gunnar Müllern skriver i «Aftonbladet»: «Atlantpакten uten Tyskland med dets strunke offiserer og utmerkede soldater er som en egge røre uten egg, dvs. bare en røre, som visselig kan tiltale øyet, men som nede i magen bare ubetydelig styrker kreftene».

Lagmannen. Jeg vil bare gjerne ha Deres uttalelse om hvordan De ser på denslags foreteelse.

Quisling: Det ble godtatt. Og de smuglet Trotski inn i landet. Det er ikke bare spørsmål om å tro, når man har beviser i sin hånd, har referater av alle protokoller og alle samtaler i sin hånd. Det beste bevis var at de smuglet Trotski inn i landet under det falske navn Sedow, det gjorde til og med hans (Lies) regjering.

Det bør kanskje tilføyes at daværende utenriksminister Trygve Lie ikke ble innkalt som vitne i saken, hva nå grunnen kan være. — Quislings uttalelser står altså fremdeles uimotsagt.

Til våre abonnenter

De som har fått anmodning om å betale kontingenten — fra oss eller en av våre representanter — bes ordne dette straks så vi unngår å stoppe avisen

«8. Mai»

Et lite værelse med full pensjon ledig fra 1. 11. 7 timer ukentlig husarbeide. Boks 66, Nordstrand pr. Oslo.

Kontordame

Rask og pålitelig dame til faktivering og bokholderi får plass i Oslo. Bill. mrk. «Kolonial en gross nr. 310».

Frukt

Jeg søker forbindelse med produsent for salg til detaljister eller direkte mot kontant.

Arill Tobiassen,
Stokmarknes.

Budeie søkes straks

Ti melkekuer, 1 ungdyr. Nytt moderne uthus, innlagt vann. — Melkemaskin, elektrisk lys. Opplysninger og lønnskrav.

Knut Bergum,
Skrautvål, Valdres.

Husk kontingenten

Fra Forbundet:

«8. Mai»

kronikk 26. oktober 1951

Til Den Norske Sakførerforening

Revisjon av retsoppgjøret

Vi begynner i dag offentliggjørelsen av den redegjørelse som Forbundet for Sosial Oppreisning den 12. oktober sendte Den norske Sakførerforening.

Forbundets skrivelse vil komme til å gå i omlag 4 nr. av «8. Mai» og vi henstiller til våre lesere om å følge med fra begynnelsen.

I. Forbundet for Sosial Oppreisning rettet 20. mars 1950 en henvendelse til Stortinget om en revisjon av «retsoppgjøret». Henvendelsen ble senere utgitt som brosjyre under titelen «Gi oss rettsstaten tilbake». Et eksemplar av denne vedlegges. Likeledes vedlegges en tillegghenvendelse til Stortinget av 18. januar 1951 om samme sak. Noe resultat av disse henvendelser foreligger hit til ikke.

På vegne av Forbundet tillater undertegnede seg å be Den Norske Sakførerforening om enten alene eller sammen med Den Norske Dommerforening å ta et initiativ overfor statsmaktene for å få gjennomført en nødvendig revisjon av oppgjøret. Ingen vil bli forbausset over et slikt initiativ. Tvertom. Mange har forundret seg over at landets jurister i taushet har kunnet se på de rettskrenkelser som har funnet sted under oppgjøret. Tausheten er så meget mer påfallende som rettsfølelse og rettssans er blitt utfordret på

det sterkeste ved påstanden om at dette oppgjør betyr rettsstatens gjenreisning.

Når vi setter ordet «retsoppgjør» i gåseøyne, skjer det med overlegg. Oppgjøret er nemlig ikke et rettsoppgjør i vanlig forstand. Det er et politisk oppgjør i rettslige former eller om man vil et politisk rettsoppgjør.

At denne oppfatning er riktig, fremgår bl. a. derav at viktige rettsprinsipper er blitt tilsidesatt under oppgjøret.

1. Som eksempel nevner vi straks at prinsippet om alle borgers likehet for loven, kanskje det mest grunnleggende prinsipp i vesteuropisk rettergang, er blitt grovt krenket. Det faller naturlig her i første rekke å tenke på det store antall tyskerarbeidere, som ikke er blitt aksjonert. Professor Johannes Andenæs kommer inn på dette forhold i et forsvarsskrift for oppgjøret, som han nylig har utgitt i Sverige. Det heter «Rättsoppjørelsen i Norge etter andra

världskriget». Her uttaler han på s. 21 at «rättsapparats begränsade kapacitet har nämligen inte medgivit att man gjort noggranna undersökningar rörande alla de tiotusenden som arbetat vid tyska anläggningar».

Umiddelbart deretter fortsetter han: «Det kan nog inte förnekas, att rättsuppjørelsen på grunn av tekniska svårigheter fått en viss slagsida. NS-medlemmer marne fanns ju registrerade i partiets kartotek. I fråga om dem hade man alltså en klar skilje-linje att gå efter. Men andra former av onationelt beteende, som kan ha haft väl så ödesdigra verkningar, har det varit svårare att inringe». (Utveelsen er gjort her).

Av denne uttalelse fremgår det at oppgjøret fortrinnsvis har vært rettet mot medlemmene av NS-partiet, mens man har unnlatt å aksjonere personer hvis holdning «kan ha haft väl så ödesdigra verkningar». Dette er en ganske oppsiktsvekkende erkjennelse av en av oppgjørets mest utholdende forsvarere.

Når Andenæs nevner at der er «tekniska svårigheter» som er grunnen til at det store flertall av tyskerarbeiderne ikke er blitt tiltalt, er dette på ingen måte den hele sannhet. Rent politiske overveielser må antas å ha spilt en enda større rolle. Det har ikke gjort seg gjeldende noe ønske om å reise straffesak mot titusener av arbeidere, som derved bl. a. vil le miste sin stemmerett. Tyskerarbeiderne var nemlig arbeiderpartiets og kommunistpartiets valgtropper.

Den kjente svenske jurist borgermester Erik Bendz offentliggjorde 18. juli 1950 i «Göteborgs

Handels- och Sjöfarts-Tidning» en artikkel om det norske oppgjør, som han kalte «Summum jus — summa injuria». Her uttaler han: «Bakom beslutet att inte åtala tyskarbetarne torde ha legat överenskommelser mellan partier-na och organisationerna på arbetsmarknaden. Det var naturligtvis klokt att inte åtala — men vart tog likheten inför lagen vägen?»

2. Det prinsipp at enhver straffeforfølging må hvile på et sikkert juridisk grunnlag er også blitt tilsidesatt. Grunnlaget for «retsoppgjøret» er nemlig ikke bare straffeloven og andre lover fra tiden før krigen, som har vært kunngjort på regulær måte og har vært kjent av almenheten. — Grunnlaget er også en rekke provisoriske anordninger som ble gitt av den norske eksilregjering i London under okkupasjonen, etter at de sterke politiske motsetninger mellom landemenn var oppstått. Disse anordninger har vært mangelfullt kunngjort. Dette forhold understreker oppgjørets politiske karakter. Alle vet at disse anordningers gyldighet er tvilsom Og tvilen er ikke ryddet tilside derved at Høyesterett har anerkjent dem. Vår generasjons mest fremtredende norske jurist, professor Skeie har betegnet anordningene som likefrem grunnlovstridige og ugyldige.

Den viktigste av de provisoriske anordninger er den såkalte landssvikanordning av 15. desember 1944. Den ble lenge holdt hemmelig, og da den til slutt ble kjent, viste det seg at den fortrinnsvis skulle anvendes på handlinger som var foretatt før dens utferdigelse. Her oppstod spørsmålet om den ikke da kom i strid

med grunnlovens § 97, som forbød å gi lover tilbakevirkende kraft.

Høyesterettsadvokat Sven Arntzen som plutselig ble riksadvokat ved frigjøringen, fremholdt imidlertid at «landssvikanordningen er i virkeligheten en amnestilov», og at «lovovertrederne kan jo ikke beklage seg over at de blir behandlet mildere enn etter den lov som gjalt på gjerningstiden». (Aftenposten for 22. mai 1945).

Da det ble anledning til å studere landssvikanordningen, viste det seg imidlertid at dens straffebestemmelser var slike at alminnelige NS-medlemmer som eide noe, kunne rammes langt hårdere etter anordningen enn etter straffeloven. Hertil kom at landssvikanordningen rammet handlinger som etter riktig lovforståelse overhodet ikke kom inn under straffeloven. Dr. juris G. Astrup Hoel uttalte: «Anordningen utvider med andre ord straffbarheten til handlinger som før dens utferdigelse overhodet ikke var straffbare». Se hans avhandling «Retsoppgjøret» i «Norsk Sakførerblad», 1945 nr. 2.

Da riksadvokat Arntzen kom med sin uttalelse om at «landssvikanordningen er i virkeligheten en amnestilov», inneholdt anordningen dessuten en erstatningsbestemmelse som truet alle tidligere NS-medlemmer med fullstendig økonomisk ruin. Det var denne nye og usedvanlige bestemmelse professor Andenæs i 1945 karakteriserte som «en særnorsk oppfinnelse». Se hans avhandling «Erstatningsansvaret for NS-medlemmer» i «Norsk Sakførerblad», 1945 nr. 2.

I den siste tid er det falt en uttalelse av professor Wilhelm Keil

hau som kaster lys over landsvikanordningens tilbivelseshistorie. Han forteller at forslaget til anordningen ble behandlet på et møte i den norske juristforening i London høsten 1944. «På dette møte gjorde jeg gjeldende», sier Keilhau, «at landssvikanordningen reelt, om ikke formelt, var i strid med Grunnlovens § 97, idet den temmelig sikkert ville gi anledning til påtale av en rekke små forbrytelser som ikke ville bli påtalt dersom forholdet bare skulle søkes rammet etter den alminnelige borgerlige straffelov». Videre sier Keilhau: «Da en yngre taler svarte meg med noen ord om at Grunnlovens § 97, som forbyr å gi lover tilbakevirkende kraft, var «en gammel klisje», svarte jeg at denne «gamle klisje» ga et presist uttrykk for et bærende prinsipp i enhver rettsstat. (Aftenposten for 16. mai 1951).

Til Keilhaus artikkel bemerket høyesterettsadvokat Albert Wiեսner: «De fleste jurister mener i virkeligheten det samme når de først får summet seg litt. Det ville vært en fordel om professor Keilhau med sitt navn og sin London-posisjon hadde sagt offentlig fra om dette allerede for 6 år siden. Så hadde han gjort sitt til å hindre en kompromittering av vårt rettsapparat i det spørsmålet». (Aftenposten for 21. mai 51) Viktige regler om habilitet er også blitt krenket under oppgjøret. Den komite som forberedte landssvikanordningen, besto av høyesterettsdommer Solem, høyesterettsadvokat Arntzen, prisdirektør Thagaard og politifullmektig Hauge.

Fortsettelse.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Rettsens ide og den ideelle rett eksisterer ikke

Ideene har sluknet til fordel for staten som har reist seg stadig høyere
Statsretten står i fare for å prisgi mennesket

I dagene 27—29 august ble det på Hurdal verk holdt en konferanse mellom jurister og teologer, og der fremkom det mange interessante uttalelser. Det har ikke vært gitt noe tilfredsstillende referat fra denne konferanse før res. kap. dr. theol. Tord GODAL kom med sin artikkel i Adresseavisen 29. september, og da denne har interesse for en videre krets, tillater vi å gjengi det vesentlige av den:

Av samtlige juridiske innlegg frem gikk det at retten og rettsbevisstheten for tiden befinner seg i en alvorlig krise. Allerede ved spørsmålet om «Rettsens grunn» ble dette klart. Det gamle syn på retten dels som uttrykk for en guddommelig vilje, dels som naturret, er mer og mindre i oppløsning. Rettsens lover betraktes ikke lenger som hellige, ukrenkelige og uforanderlige. Man spør i moderne rettsvitenskap mindre etter rettsens opprinnelse, enn etter den nå gjeldende rett. Hvor opprinnelsen drøftes blir man gjerne stående ved erfaringsgen. Retten er nødvendig for at et samfunn skal bestå. Opprinnelig rådde, tenker man seg, selvtækt menneske og menneske imellom. Dette er imidlertid en utålelig ordning hvor mennesker vil leve i samfunn. Skal samfunn bli mulig må det bygges på visse felles lover og regler som alle respekterer. Ubi societas, ibi jus. — Hvor det er samfunn, der er retten. Men hva slags lover og regler som skal bli gjeldende det avhenger av de forskjellige samfunnsstrukturer.

Dette kom ennå klarere fram i spørsmålet om «Rettsstaten». Interessant var her prof. Herlitz utvikling av emnet. Han stilte klassisk og moderne tid opp mot hinannen. I den første rådde den overbevisning at det fantes en objektiv rett som anbefalte seg for alle menneskers rettsbevissthet og samvittighet. Retten var hellig og overnasjonal. Jussen og dommen sto i denne hellige og ukrenkelige makts tjeneste.

I dag er dette forhold endevendt. Rettsens ide og den ideelle rett eksisterer ikke. Det gis ikke noen lov som for ethvert menneske fremstiller seg som loven. «Ideen har sluknet til fordel for statene som har reist seg stadig høyere». Gudenes plass er inntatt av statene. Staten er allviten de og allesteds nærværende og sørger for den enkelte. Staten bestemmer retten. Og hvilke lover og bestemmelser en stat skal få, det avhenger igjen av hva nettopp den eller den stats leder anser for riktig og godt.

Videre er stat og statsformer høyst skiftende. Vi har enevælde, diktatur, demokrati og folkedemokrati. Retten kan derfor være uttrykk for en enkelt, noen fås eller et flertalls vilje. Vi kan si at det nåværende folkestyre har mange fordeler. Men tilstrekkelig til å begrunne retten er det ikke. Noen evig gyldig garanti for rettsstaten ligger ikke i noen av de historiske statsformer. En rett begrunnet i staten alene blir relativ.

En skjebnesvanger konsekvens av

hvis ledere selv bøyer seg for og anerkjenner retten. «Vi må håpe på en felles streben etter noe alment gyldig», var prof. Herlitz's forsiktige formulering.

Her kommer moralen og religionen inn i dagens bilde. Moralene kan høyne retten og rettstanken. Men den kan også depravere den. En høy moral i et folk og hos dets dommere styrker og utbygger og utfyller lovens høyst mangelfulle skjemaer. — Disse kan være så fullstendige de være vill: i hendene på et dårlig folk og forvaltet av slette dommere blir det likevel en dårlig lov. «En god dommer er bedre enn en god lov». En aldri så omfattende lov kan likevel ikke erstatte en god moral.

Under dette synspunkt er det makt påliggende at den kristne moral og den kristne vurdering gjøres gjeldende. Kommer ikke den kristne vurdering fram, så kommer andre. Et folk og en stat lever aldri i et moralsk vakuum. Det er alltid en eller annen anskuelse, en eller annen tro og moral som øver sin innflytelse.

Lagmann Leivestad belyste dette spørsmål ut fra en rettsfilosofisk betraktning. Han pekte her på det norske forhold eiendommelige at skjönt den norske stat bekjenner seg til den evangeliske tro og moral, kommer dette lite fram ved domstolene. Man har riktignok eden. Men man spør ikke først om vedkommende tror på Gud før han avlegger den. Han kunne jo være ateist for hvem den ingen gyldighet har. Ikke desto mindre dømmer man ham, hvis det et ter på skulle vise seg at han har avlagt falsk ed.

Domstolene opptrer konfesjonsløst.

Man undersøker ikke etter forbryterens moralske eller religiøse oppfatning. Det ville bli oppfattet som en taktløshet. Derimot hører det å eksaminere om intime forhold og anliggender som vanligvis ansees for både taktløs og ubluferdig, med til de selvfølgelige plikter. Og dog skulle ifølge den norske grunnlov, spørsmålet om moralsk og religiøs oppfatning være av en ganske vesentlig betydning hvor det gjelder f. eks. skilsmisse og plasering av barna.

Dette konfesjonsløse i vår rettspraksis er desto mer oppsiktsvekkende som vi lever i en tid, da ideologier, bestemte nasjonale syn, bestemte samfunnsoppfatninger i uhyggelig grad influerer på retten. Å være uansjional, å ha et udemokratisk syn, å ha en forkjørt oppfatning av folkedemokrati er undertiden en forbrytelse selv om det ikke foreligger noen lovovertrødelse. Selve synet gjør mennesket suspekt. Men på det kristne syn legges ringe vekt.

Lagmann Leivestad påpekte det urealistiske i dette forhold. Og det kan neppe betraktes som noe fremskritt at religionens plass og betydning har trådt slik tilbake i rettslig vurderinger. Den kristne moral har i virkeligheten hatt en overordentlig stor innflytelse både på vårt samfunns oppbygging og på lovenes tilblivelse og deres tolkning. En rettsorden kan også vanskelig bestå uten støtte i moralske absolutter. Den kan ikke holdes oppe ved makt alene. — Moralene igjen er alltid dypt forankret i religionen. Det er således til sist et intimt avhengighetsforhold mellom retten på den ene side og moralen og religionen på den annen.

REFLEKSJONER

Den «folkemening»
som ga seg uttrykk ved kommunevalgene, skal man ikke ta altfor bokstavelig. Når valguren ljomer, vandrer menigmann lydig inn i den tilvante båsen, men det gjører like vel i sinnene uten at det ennå har kunnet gi seg håndgripelige uttrykk. Denne gjæringen skyldes den stille kamp mellom staten og individet, en kamp som når tiden er moden, vil gi seg uventede utslag. Og det er ikke bare hos oss med den politisk umodne velgermasse at det gjører. Se bare på England. Der har 8 konservative jurister foreslått nett opp nå foran underhusvalget, at det skal utarbeides et nytt Magna Carta eller «frihetsbrev» for å «gjenopprette konstitusjonens grunnprinsipper». Disse jurister utgjør en gruppe, som hadde til oppdrag å granske regjeringens maktområde, og den konkluderer med å si at den utøvende makt har vokset så sterkt at det er fare for at statsråder og departementer faller utenfor lovens og rettsens maktområde. Gruppen hevder at departementenes administrasjon på mange områder er en alvorlig trussel mot den individuelle frihet og nevner at regjeringen har tillatt seg i de siste år å «rekvirere eiendom uten at borgerne har rett til å appellere». — Dette er et varselrop, som nok vil vekke oppmerksomhet langt utenfor de britiske øyer, og vi herhjemme, som opplever det samme, har grunn til å følge utviklingen med den største interesse. Vanskelighetene vil bli store — ikke minst fordi alle som kommer til makten har en tilbøyelighet til å ville regjere av egen fullkommenhet. Det gjelder ikke bare de såkalte arbeiderpartier, men også de andre som har lett for å bli svimmel av makten sødme. Derfor tren ges det en utluftning, et nytt livs-syn — en frigjørelse av individet.

Russerne
har begynt å utgi et tidsskrift på engelsk. Det heter «News» og det er

ganske fritalende. Vi gjengir en uttalelse fra bladets nr. 15 9. 51: «En fredspakt mellom de fem stormakter som er åpen for tilslutning fra alle andre stater, står i samsvar med dette brennende behov for nye veier som kan føre til fred. Inngåelsen av en fredspakt mellom de fem stormaktene ville utvilsomt stanse utglidningene mot en ny krig. Bare det at de fem stormaktene gikk med på forhandlinger om inngåelsen av en fredspakt, ville bety at den «kalte krigen», det vokrende fiendskap ville bli avløst av forsøk på å løse stridsspørsmålene på fredelig vis gjennom hensyntakning til begge parters interesser. På denne måten vilter en ta det første skritt til en avspenning i den nåværende internasjonale situasjon». — Dette er ikke så darlig sagt fra Moskva. Og det burde være grunn til å se litt nærmere på, hvor alvorlig det er ment.

Det lar seg vel formode, at DNA vil tolke kommunevalgene som en tilslutning til sosialiseringspolitikken. Vi har ennå ikke fått noen alminnelig sosialisering av kapitalen, som formelt sett er i privat eie, men når det gjelder inntekten er vi kommet meget langt, ja lengere enn man egentlig er oppmerksom på. Vi skal her sitere noen ord fra Næringskomiteens Forskningsinstitutt, som sier: «Vi har sett av tabell VIII at det samlede skattestrykk på selskap og aksjonær sjelden vil være under 70 pst. av de regnskapsmessige overskudd». Sjelden sier instituttet, og det vil si, at dette med de 70 pst. er undergrensen av det som det offentlige tar av et aksjeselskaps overskudd, vel å merke det regnskapsmessige overskudd, og i mange tilfeller blir det mere. Det betyr at selskapet og de stakkars aksjonærer får mindre enn fjerdedelen av overskuddet og det skal dekke både utvidelser av bedriften, kommende mulige tap og litt til de aksjonærer som kanskje

til og med har lånt penger til sine andeler. Dette kan ikke føre til noe annet enn stagnasjon i det private næringsliv og er i realiteten en snikende sosialisering av både kapital og inntekter. Dette skal man være oppmerksom på når det er tale om å utbygge landet.

Storbritannia

er hårdt opp å kjøre for tiden og av det fordums mektige rike er det snart ikke mere enn navnet og minnene tilbake. Det er på bakgrunn av dette at man må se tidligere arbeidsminister Aneurin Bevan's uttalelser om utenrikspolitikken i en valgtale i Liverpool forleden sa han at den vestlige verden må anerkjenne Kina som likeberettiget partner i oppbyggingen av en fredelig verden — eller se ødeleggelsen inøte. Vi vil gjenta den samme talepliktighet overfor Kina i 1951 som vi gjorde oss skyld i overfor Sovjetunionen i 1918? spurte han. Tro meg, hvis vi gjør det, vil den vestlige sivilisasjon bli lagt i ruiner og nok så mange atombomber vil ikke hjelpe oss. Det fjerne Østens sosiale problemer kan ikke løses ved å isolere Østen politisk, sosialt og økonomisk. Og til hvem andre enn arbeiderne i Europa og USA kan de arbeidende klasser i Det fjerne Østen vende seg for å få materiell og åndelig støtte, spurte han. Dette er en direkte kritikk av hva arbeiderregjeringen i London har gjort og man står her overfor en meningsforskjell innen Labour, som sikkert vil gi seg uttrykk ved parlamentsvalgene i denne måned. Men — vil det bli bedre med imperialisten Churchill ved roret? Dette er det mange også innen de konservative kretser som tviler på, og den fremtidige britiske utenrikspolitikk er derfor uviss. For Storbritannias vedkommende kan man med sikkerhet si, at landet var med på å vinne den annen verdenskrig, men det tapte freden.

Erling Bjørnson.

Hotelleier Ericson reiser erstatnings sak mot staten og Røros kommune

Retssvikerne gikk så langt at de krevte 3 norske statsborgere utvist «av hensyn til rikets sikkerhet»

I dag er de ribbet — en bror død — og han som drev Bergstadens Hotell lever på forsorgen.

En affære som har vakt atskillig oppsikt langt utenfor den krets som er blitt rammet av rettsoppgjøret, er saken mot innehaverne av Bergstadens Hotell, Røros.

For en tid siden fikk vi tilsendt en beretning om hvordan det

helst fikk lov til som hadde plass. De hadde tredivde senge med fullt utstyr innenfor veggene, mens turistene sov

kan derfor være uttrykk for en enkelt, noen fås eller et flertalls vilje. Vi kan si at det åværende folkestyre har mange fordeler. Men tilstrekkelig til å begrunne retten er det ikke. Noen evig gyldig garanti for rettsstaten ligger ikke i noen av de historiske statsformer. En rett begrunnet i staten alene blir relativ.

En skjebnesvanger konsekvens av denne relativisering møter vi i dag i enkelte rettslærdes tilbøyelighet til å se retten utelukkende som fremsprunget av makten. Det gis ikke noe rett i og for seg. Det gis ikke noen hellig rett. Retten er menneskeverk. Den er den drakt makten kler seg i til forskjellige tider og i forskjellige situasjoner. Makt er rett og rett er makt. Retten som vi bøyer oss for er bare gjeldende rett, skapt gjennom maktposisjonens fordeling i samfunnet. — Noen rettsstat i ordets egentlige forstand kan det her ikke bli tale om.

Den samme relativisering og oppløsning møter vi i forholdet «Retten og mennesket». Innledere var her professor dr. Malmström og lagmann Leivestad. Rettens lærlivelse fra det absolutte og objektive, har ført til at jussen ikke lenger drøfter hva som egentlig er rett og riktig handling. En sådan gis ikke. Man holder seg derfor til den positive rett, d.v.s.: det stort sett alle er enige om å holde for rett, eller det samfunnsmakten bestemmer som rett. Man holder seg til gjeldende statsrett uten å spørre om dens gyldighet. Og staten selv står ikke ansvarlig overfor noen.

En slik statsrett står imidlertid i fare for å prisgi mennesket. Individet mennesket har ingen andre rettigheter enn de den til enhver rådende statsmakt gir det. Det kan ikke påberope seg guddommelige eller naturlige lover til vern om sine krav. Det forferdelige under okkupasjonsårene var ikke at okkupasjonsmakten fulgte andre lover, hadde en annen rettspraksis enn vi var vant til — okkupasjonen var i så henseende ikke så «ulovlig» — men maktstatens blinde vilkårlighet.

Denne situasjon driver lett dommeren til formalisme og en generalisering som lite gir plass for individet. Han gransker paragrafer og feller dommen ikke først og fremst med tanke på om den er moralsk riktig, men at den er i overensstemmelse med de rettsregler som nå engang gjelder her. Interessen for individet trer uvegerlig tilbake.

Individet på sin side anklager loven og dens håndhevere for manglende hensyntagen nettopp til det enkelte menneske. Dette er en vanlig bebredelse fra legmenn i dag. Den synkende respekt for loven finner sitt mest eklatante uttrykk i litteraturen. Karakteristisk for den klassiske greske tragedie — altså dengang retten og loven var betraktet som guddommelig — var at mennesket, forbryteren alltid hadde urett overfor de hellige og ukrenkelige lover. Den som satte seg ut over dem, møtte tragediens skjebne. Ikke så i dag. Når dikteren i dag behandler konflikten mellom mennesket og retten, tar han som regel parti for mennesket. Mennesket har rett. Loven er brutal og urettferdig.

Man var ved konferansen klar over at denne stadig tiltagende relativisering av og synkende respekt for retten innebar store betenkeligheter og farer for samfunnet. Ikke minst juristene følte problemene og poengterte nødvendigheten av å finne fram til fastere fundament for retten. Det trenges en begrunnelse for lovene som ligger utenfor tilfeldige maktposisjoner og det trenger den rettsstat

orie, 2014

**Jeg elsker og ærer Deg høvding,
på den nasjonale høvdinge stol fra Din far,
— hvor Ditt hjerte må bløde og lide!
Vi er alle med, føler urettens skam og skade.
Norge, vårt Norge, hvor er det blitt av idealer og drømme.
— drømmen om samhold, sannhet, rettferd og fred!
som vår stemme i nasjonenes kor? —**

K — n
av årsklassen 1868.

Den historiske klarlegging

Den er ikke avsluttet

I sin bok «Forbrytere og andre tysskere» skriver Willy Brandt s. 50 i forbindelse med Nürnbergprosessen: «Münchenavtalen ble bare streift (Man talte heller ikke noe større om krigen i Spania). Jackson frala seg imidlertid på USA's vegne ethvert ansvar for den skjebnesvangre vestmaktspolitik som dengang ble ført. «München» var et brannfarlig emne all den stund det var fire makter som stilte anklagere og dommere. — Den tsjekkosllovakiske representant i Nürnberg sa på en pressekonferanse, at han syntes den første store forbrytelse mot freden var blitt begått i München. Han ville ikke utvikle emnet nærmere og det var lett å forstå. Det var også gitt klar beskjed om at de allierte stormakter ikke akttet å innlate seg på noen diskusjon med de gjalt krigsårsakene i ordets videre betydning. Det standpunkt var det ikke noe å si på. Men dermed er det også sagt at den historiske klarlegging ikke er blitt helt avsluttet i og med at de mange tyske dokumenter er blitt offentliggjort. Materialet til historien om de nazistiske forbrytelser blir ganske fylldig. Materialet til den annen verdenskrigs historie og forhistorie bør absolutt suppleres med opplysninger som finnes i de allierte makters arkiver. Kanskje det blir mulig å lette på sløret etterat man er ferdig med storforbryterne?»

Den «tause» russiske flåte

Den speider etter de britiske flåtemanøvrer.
16 armerte trålere og et moderskip på 10,000 tonn.

Det har vært atskillig snakk om den store «tause flåte» av russiske skip som nå en tid har ligget oppankret ved Shetlandøyene. Det er 16 fartøyer samt et 10,000 tonns moderskip.

Den russiske flåte blir holdt under oppsikt av den engelske korvet «Roman». Den engelske hjemmeflåte har nå nettopp avsluttet sine ekstravelsler, og en tror at det er disse «den tause flåte» har vært ute for å spinore på. De engelske krigsskip har flere ganger forandret sine oppholdssted, og dette tror en skyldes russerne. En er imidlertid helt sikker på at russerne intet har sett av manøvrerne. De russiske trålere er armerte og har radar ombord. En annen teori er at flåten skulle fiske sild, men silden er ikke kommet dit flåten har beveget seg.

Senere meldes at den «tause flåte» er forduftet — og er gått mot ukjent mål.

telse mot freden var blitt begått i München. Han ville ikke utvikle emnet nærmere og det var lett å forstå. Det var også gitt klar beskjed om at de allierte stormakter ikke akttet å innlate seg på noen diskusjon med de gjalt krigsårsakene i ordets videre betydning. Det standpunkt var det ikke noe å si på. Men dermed er det også sagt at den historiske klarlegging ikke er blitt helt avsluttet i og med at de mange tyske dokumenter er blitt offentliggjort. Materialet til historien om de nazistiske forbrytelser blir ganske fylldig. Materialet til den annen verdenskrigs historie og forhistorie bør absolutt suppleres med opplysninger som finnes i de allierte makters arkiver. Kanskje det blir mulig å lette på sløret etterat man er ferdig med storforbryterne?»

Willy Brandts bok er skrevet i mars 1946, men det er vel ingen som vil påstå at vi i dag er kommet noe betydelig skritt videre. Den historiske sannhet er like vanskelig å vriste ut av stormaktens arkiver som det er å bringe den fram av fortjelsene og løgnaktigheten hjemme hos oss selv. Og allikevel går mannen i gaten omkring og tror at han har fått vite alt.

Sannheten er en kostelig vare, men den er som gloende kull i hendene på dem, som rår i dag. Fram skal den allikevel selvom den skal koste mange forbrønde skinn. Det er her at vi har en av våre store oppgaver — far lige kanskje, men allikevel forlokkende.

Vekkeur

Kr. 18,10 — 19,60 — 21,60
23,00 — 34,10. — Sender
mot oppkrav.

URMAKER R. GJESSING,
Drammen.

I dag er de ribbet — en bror død — og han som drev Bergstadens Hotell lever på forsorgen.

En affære som har vakt atskillig oppsikt langt utenfor den krets som er blitt rammet av rettsoppgjøret, er saken mot innehaverne av Bergstadens Hotell, Røros.

For en tid siden fikk vi tilsendt en beretning om hva de tre søsken Ericson har måttet gjennomgå. Alle tre var medlemmer av NS, men ingen ble arrestert. Den første føling de fikk med «lovens håndhevere» var daværende politimester Odd Solberg ved hjelp av kongelig resolusjon forsøkte å utvise de 3 norske statsborgere. Det neste var et forelegg på 23,000 kroner, som ble nektet vedtatt og som ved herredsrettsdom ble satt ned til 11,000 kroner. I domspremissene heter det bl. a.:

«der kan ikke overføres de tre siktede hverken straffbare eller dadelverdige handlinger utøver et passivt medlemskap». — De anket til Høyeste rett som nedsatte boten for alle tre samlet til kr. 3,000.—

Det høres jo bra ut, men saken begynte med at Bergstadens kommune, ved daværende ordfører Hans Skjevdal ulovlig beslagna hotellet i begynnelsen av mai 1945, og innsatte en rørosing, tidl. nattportier på Eristol i Oslo Arnulf Strøm, som bestyrer. — Dette skjedde altså uten rettens kjennelse og dom. Først i midten av august samme år ble hotellet av Gauldals herredsrett besluttet tatt under forvaltning, og bedriften ble fra den tid dirigert av Erstatningsdirektorets Trøndelagavdeling og de tre søsken fikk kr. 150,— tilsammen pr. måned til å leve av. Dette varte i nesten to år.

Bestyrer Strøm var en «god nordmann» som ikke lot noe tilfelle til å sjikanere familien Ericson gå fra seg. Tvertimot anså han dette som bevis på patriotisme. Det noenlunde dannede mennesket ville kalle pøbelaktig, falt seg for ham ganske naturlig. Til tross for at de bodde innen eiendommen, i anekst, nektet han dem å benytte toilettene. Disse fikk kun frekventeres av gode nordmenn. Eiendomsbesitterne fikk ty til Jernbanens W.C. såvel vinter som sommer.

Denne Strøm hadde, etter eget utsagn, fått de kommunale myndigheters løfte om hjelp til å overta hotelldriften. På en eller annen måte kunne vel eiendommen fratras innehaverne. Ved denne tid hadde der oppstått tvil hvorvidt de var norske eller svenske statsborgere. De interesserte henvendte seg da til kst. politimester i Ut-Trøndelag Odd Solberg som i sin tur skrev til Sentralpasskontoret og spurte om man ikke burde ta under overveieelse å utvise de tre hotelleierne, uten først å få bragt statsborgerskapet på det rene. Aksjonen resulterte i Kgl. resolusjon på utvisning «av hensyn til rikets sikkerhet» som det heter i dokumentene.

Det er ganske påfallende at dette skjedde 3/4 år før saken kom opp til rettslig behandling. På dette tidspunkt kunne man ikke vite hva tiltalen omfattet. Det var aldeles ikke sikkert at retten ville gi dom på utvisning kun for et passivt medlemskap. De er alle tre født her i landet, og har hatt fast opphold her i over tredivye år. Hvilken fare for rikets sikkerhet het de utgjorde er ikke alle gitt å forstå. Imidlertid var det godt stoff for pressen. Oslo- og Trondheimsavisene koset seg og sine lesere med sjikanøse artikler og notiser som siden gikk gjennom svensk presse og radio.

De forlangte nærmere undersøkelser om statsborgerskapet og utvisning ble utsatt flere gange. Så kom en rapport fra statsarkivet i Trondheim at alle protokoller var undersøkt, men der fantes intet bevis for at deres far hadde fått norsk statsborgerrett. Og utvisningen skulle nu effektueres for fjerde gang. De engargerte da en mann til å se nærmere på disse protokollene, og han fant gan-

ske snart ut at deres far hadde avlagt ed til konstitusjonen og blitt norsk statsborger i 1891.

I mellomtiden hadde svenske U. D. gjort sine undersøkelser, og kunne med sikkerhet fastslå at de ikke var svenske statsborgere, og ville avvise utvisningen som uvedkommende for Sverige. Dette ble meddelt Justisdepartementet i Oslo som telegrafisk beordret utvisningen innstillet. Men lensmannen i Røros og politimesteren i Ut-Trøndelag ville det annerledes. Politimesteren hadde adgang til å sette seg ut over departementets ordre, og han gjorde det. Han sa uttrykkelig fra at han tok det hele og fulle ansvar og utstedte arrestordre. De tilbød å stille 10—15,000 kr. som kausjon for å slippe arrestasjon. De hadde fast eiendom både på Røros og Glåmos. Deres sak var oppgjort og botene betalt. De ville ingensteds reise eller romme. Men NEI. Han forlangte et hundrede tusen kroner konstant på bordet ellers skulle det kjøres.

En så stor kausjon kunne de selv sagt ikke skaffe. De ble da ført til Trondheim og innsett i fengsel. Forhørsretten fant dog ikke å kunne ta begjæringen om fengsling til følge. De fikk reise hjem igjen, mens avisene hadde godt stoff igjen et par dager om kausjonen Ericson på første side.

Det eneste kommunen nå kunne gjøre var å nekte dem bevilgning etter at de hadde fått tilbake hotellet. De fikk ikke engang lov til å ta i mot overnattgjester, som hvem som

helst fikk lov til som hadde plass. De hadde tredve senge med fullt utstyr innenfor veggene, mens turistene sov i sine biler utenfor, og var rasende for de ikke fikk komme inn.

Så forsøkte de å leie ut hotellet til andre. Tre forskjellige ble etter tur nektet bevilgning «for de kunne jo være stråmenn for Ericsons». — Ren personfølgelse, i et demokratisk samfunn. — Den ene av brødrene som før hadde dårlige nerver tålte ikke mer påkjønning og døde.

Det er vel unødvendig å fortelle at under beslagleggelsen forsvant der utstyr og inventar for mange tusen kroner. De gode nordmenn anså det nesten som sin plikt å stjele fra beslaglagte boer. Statens «tillitsmann» Kristian Foros fant det også forgodt å fordufte før beslaget ble hevet. Bestyrer Strøm nektet optelling i de værelser han disponerte ved sin tiltreden. Og da han skulle overlevere hotellet ville han slett ikke vite av noen optelling. Han mente vist at man fikk bare ta det man fikk, og være glad til. Etter Strøm, kom sore. bestyrerinnen en dame som hadde beslaglagte boer som spesialitet. — Hun het Sofie Eirkealand og har vist hotell ved Femunnsenden nå. Hun var heller ikke redelig i sine disposisjoner. Hun førte sine private utgifter på hotellets omkostningskonto o.s.v. — D. inga politianmeldelse på henne og Strøm, og dessuten på «tillitsmannen» som hadde skrevet vaskerkonens navn på bilag o.s.v., men saken ble henlagt av politiet. Selvsagt!

Nå, etter seks år, er endelig statsborgerskapet bragt på det rene. Men hva har det ikke kostet disse tre av penge og arbeide. Egentlig sa burde de norske myndigheter ha fo. etatt disse undersøkelser. Men de fant det mere lovtvilt å få de «vippet over grensen» som de uttrykte seg.

Det skal nå reises erstatningssak mot staten, Røros kommune og de to politimestrene. Og da får en se hva slags rettsstat en lever i.

S. MAI

- har satt seg som mål å påtale uretten i samfunnet.
- akter å vise hva frasene og de store ord skal dekke over.
- vil vise menneskene i dette land hva som stikker under, så de ikke mer finner seg i å bli holdt for narr.
- håper å kunne vekke den sunne fornuft ved sams opplysning.
- akter å gjøre det vanskelig for de regjerende å misbruke sin makt.
- vil bygge opp menneskenes rettsfølelse. . . .
- ber om din støtte i dette arbeide. Betal egen kontingent — tegn nye abonnenter og avretter i bladet.

Driver politiet spionasje i private bedrifter?

En måned er gått og Brofoss' redegjørelse er ikke kommet

Politimester Welhaven gir orakelsvar som er meget overfladiske

Nå forlanges det at de ansvarlige myndigheter gir et uttømmende svar

Da vi for vel en måned siden henvendte oss til byråsjef With i Handelsdepartementet og spurte om det var dette kontor som hadde nedlatt seg til å bruke en spion, fikk vi et klart benektende svar. Men samtidig meddelte byråsjefen at hans statsråd nettopp utarbeidet en redegjørelse til pressen som ville gi en full klarhet.

Denne redegjørelse er ennå ikke kommet.

Vi ønsket også en klar og tydelig bekreftelse fra den ansvarlige politisjef om at politiet ikke brukte utilstedelige og nedverdiggende metoder under sin etterforskning.

Politimesterens svar lød: «... Arrestasjonen var en følge av politiets legitime etterforskning.» Det er ikke noe klart svar. Oslos politimester må ikke opptre som prestinnen ved Oraklet i Delphi som var privilegert til å gi tåkede svar på klare spørsmål. — Byens borgere har rett til å få en helt åpen redegjørelse om hvilke metoder Oslo politi benytter.

Hvis Oslo politi ikke gir et klarere svar, må man dessverre gå ut fra at enten har valutakontoret eller politiet i denne sak brukt en spion,

at hverken valutakontoret eller politiet våger å vedstå seg denne kjensgjerning,

at begge disse mektige institusjoner tillater seg å prøve på å holde offentligheten i uvitenhet om de utilstedelige metoder de bruker, skriver «Farmand».

Vi skal på ny presisere hva saken gjelder: Det var «Dagbladet» som opplyste at valutakontrollen i Gude-saken hadde arbeidet etter «metoder vi kjenner fra de store lands etterretningsvesen», med rapportører som var ansatt i private firmaer. Typisk nok var bladet, som jo elsker kontroll, ikke indignert over denne oppsiktsvekkende nyhet. Merkeligere var det at «Dagbladet» ikke reagerte, da «Farmand» — på basis av byråsjef Withs benektelse — antydte at «Dagbladet» hadde drevet sensasjonsjournalistikk. Bladet protesterte ikke mot betegnelsen, tross utviklingen tyder på, at det hadde brakt en korrekt opplysning. Hva ligger bak denne taushet?

Denne sak dreier seg om vesentlige ting. Alle siviliserte folk har et politi og respekterer dets arbeid. — Men samtidig er det trukket meget

klare grenser for de metoder politiet kan bruke i dette sitt arbeide. For like viktig som at forgåelser blir forfulgt, er det at denne forfølgelse ikke rokker ved individenes sikkerhetsfølelse.

Denne sikkerhetsfølelse krever at politiet ikke må gå noen «snarvei» for å oppnå resultater.

Den alminnelige sikkerhetsfølelse vil forsvinne hvis en sjef i et firma ikke skal kunne stole på at de funksjonærer han har ansatt og lønner, føler seg bundet av alminnelig lojalitet til firmaet. Stillingen blir helt uholdbar om han og funksjonærene skal gå rundt å lure på om en eller annen er i politiets sold, om det som blir sagt og gjort blir rapportert.

Da er vi inne i politistaten. Da er en av grensene for vårt samfunns sikkerhet overskredet. Godtar en først dette brudd, hvor skal da den neste grense trekkes?

Hvor kommer neste spion inn? — Hvem skal vi mistenke? Hvem lytter? Kanskje en venn — og ha endelig ikke fiender.

Nei, politiet har ikke lov! I England — det land som har den sikreste følelse for rettspraksis — har det siden krigen hendt flere ganger at dommerne har avvist søksmål fordi bevisene er oppnådd ved utilstedelige metoder. Der føler domstolene det som sin rett og sin plikt å overvåke nettopp individenes sikkerhet.

En i og for seg liten fillesak, ble slått stort opp og førte til at en høyere politiembetsmann måtte gå. En politibetjent satt i sivil på en pub. Han fikk mistanke til en av de andre gjestene som førte en del hviskende samtaler. Gikk bort til ham og spurte om han kunne ordne et veddemål ved hesteløpene neste dag. Da mannen gikk med på dette, ble han arrestert, avsløret som ulovlig bokkemaker.

Da saken kom for retten ble søksmålet avvist. Dommeren ga betjenten en skrape, men vendte sin kritikk først og fremst mot betjentens overordnede som ikke selv hadde administrert denne tilrettevisning, men til og med fremmet saken.

Begrunnelsen? Her forelå jo klare beviser for en forgåelse! Begrunnelsen var at individets sikkerhet vil opphøre å eksistere om folk skulle begynne å spekulere på om en sivilkledd mann som henvendte seg til

en er det han gir seg ut for eller en mann i politiets tjeneste. Er politiet derfor i sivil, må og skal det legitimere seg for det henvender seg til en mann de mistenker. Ellers mister mannen sin rett til å beskytte seg mot en i og for seg berettiget mistanke.

Derfor også den kjente advarsel som det engelske politi er pliktig å gi arrestanten: «Husk at alt det De sier, kan bli brukt mot dem.»

Derfor er intet vitne heller pliktig til å svare hvis svaret kan diskriminere ham selv.

Det er hele denne hevdvundne rettsform som går i stykker den dagen politiet bruker spioner. Det er det denne saken dreier seg om.

Derfor er den av meget stor betydning. Den er dypt alvorlig. Derfor er det uansvarlig at statsrådets redegjørelse ikke foreligger, derfor er Welhavens orakelsvar opprørende overfladisk. Derfor må saken også få konsekvenser.

Vi etterlyser igjen redegjørelsen fra Handelsdepartementets sjef og henstiller inntrengende til politimester Welhaven å gi en utvetydig forklaring.

Vi ikke bare «etterlyser» og «henstiller». Vi forlanger. Ikke som «Farmand», ikke som noe opposisjonsorgan. Som borgere i dette land forlanger vi å vite hvor grensen mellom individets og politiets rettigheter går.

Ingen ansvarlig myndighet har lov til å nekte et fullt uttømmende svar på dette spørsmål.

Alvor i Amerika

Lockheed F-94 jetjagere har fått tildelt Otisflyplassen i Massachusetts til forsvar av New York og Boston og egnen omkring disse byer.

F-94 maskinene, som flyr 960 km. i timen, og som er utstyrt med Radar til operasjoner i mørke og dårlig vær utgjør en del av de styrker, som skal forsvare østkysten mot lumske fiendtlike overfall fra luften. De gjør tjeneste sammen med en nattjageravdeling, som er stasjonert ved Cap Cod, noen få minutters jettflyvning både fra New York og Boston, hvor de gjennomfører patruljeflyvning hele døgnet som en sikkerhetsforanstaltning mot eventuelle fiendtlige tokt mot byer på den amerikanske østkyst.

Når stormskyer nærmer seg fra Atlanterhavet, erklæres det alarmtilstand på Otis-flyplassen. Flyvere som starter i all slags vær holder utkik etter uidentifiserte flymaskiner, som flyver inn i patruljeområdet. Pilotene anser enhver ukjent maskine for en fremmed bombemaskin, inntil det motsatte er bevist.

En av stasjonens ledere, kaptein Sadek, erklærer: Vi eksperimenterer ikke, dette her er alvor.

Driver den nye amerikanske

Driver den nye amerikanske

Det er lett nok å gå sin vei

Alvårlige ord av flv. landbruksdirektør Bjanes.

1942 tok landbruksdirektør Bjanes avskjed for å unngå et samarbeide med tyskerne og NS. Om dette sa han i et intervju i Verdens Gang 4. 2. 46:

«Det året ble stillingen uholdbar og jeg søkte avskjed. Likevel er jeg ikke i dag klar over om jeg handlet rett. Jeg fridde meg fra mange personlige vanskeligheter. Sikkert ville jeg hvis jeg hadde blitt, nå etter freden vært forfulgt av de nidkjære som gjør jakt på mange av dem som bare har gjort sitt beste. Det er lett nok å gå sin vei, men hva, hvis alle offentlige tjenestemenn hadde gjort det? En skal huske på at ved freden var administrasjonsapparatet i såpass orden, at arbeidet under de nye forhold kunne fortsette. Derfor fortjener de som ble takk, istedetfor som nå, kritikk og suspensjon».

Hvorfor jeg ikke stemte

Før valget hadde «8. Mai» mange innlegg for og imot deltagelse i valget.

Jeg for min del stemte ikke. Og hvorfor? Jo, først og fremst fordi de borgerlige innstilte mennesker hadde splittet seg opp i så mange partier for et kommunevalg å være, at mulighetene for et godt valg var svært små.

Før krigen var jeg medlem av bondepartiet, men dette medlemskap har jeg ikke holdt vedlike. Og nå da jeg fikk min stemmerett tilbake, var det vanskelig for meg å slutte meg til mitt gamle parti.

Et annet forhold som også har gjort seg sterkt gjeldende for mitt vedkommende var Norges Bondelags rettningslinjer for medlemskap. Før når en vet, at mange av de som kom på lister for bondepartiet, også er emdlemmer av bondelaget, da ville det være latterlig å bruke dette partis stemmeseddel.

For et normalt tenkende menneske kan da ikke være bekjent med å stemme på folk som har «manglende sjels evner». Og heller ikke være med på å sette folk til å styre sin kommune som bare for vinnings skyld beriket seg på sin fiende under okkupasjonen. Heller ikke kan han være med på å plassere en mann i en æresstilling, — når vedkommende er så feig at han går etter parolen, ikke å «være sammen med meg og mine likesinnede». Og til syvende og sist, kunne jeg ikke være med på å stemme på de menn som under bøndernes aksjon i vår var med på å bryte denne — da de leverte både poteter og kjøtt. Slik var og er min holdning til mitt gamle parti.

Jeg hadde selvsagt en annen utvei

Orginal protestdemonstrasjon

Paris' 11.000 drosjesjåfører innleiet 5. oktober en protestdemonstrasjon som består i at de ikke på langt nær kjører så fort som de pleier!

Mange parisfarere som har sittet med hjertet i halsen mens sjåførene ekte veddeløpsbane i de overfylte gater, vil sikkert puste lettet. Sjåførene mener selv at hvis de overholder alle de gjeldende trafikkbestemmelser i Paris, vil gatene korkes og det vil bli kaos i trafikken.

Husk kontingenten

Skinnende sølv uten påse

Slik så Lægeforeningens angiverskjema ut

I dag er det mange som angrer sin aktive angivervirksomhet

I Tidsskriftet for Den Norske Lægeforening nr. 6 for 1945, finner

med NS har gått utover det & stå innmeldt i partiet.

I dag er det mange som angrer sin aktive angivervirksomhet

I Tidsskriftet for Den Norske Lægeforening nr. 6 for 1945, finner vi offentliggjort den ordre om angiveri av kolleger som en komitee nedsatt av nevnte forening sendte ut. Komiteen ber medlemmene om å komme med følgende opplysninger fra de fylker de hadde sitt virke.

«Punkt 1. går ut på å komme med en oppgave over de læger som etter 9. april hadde vært medlemmer av NS.

Komiteen gjør videre oppmerksom på, at den er i besittelse av Innenriksdepartementets liste over NS læger og en liste fra NS statistisk kontor. Av hensyn til straffebestemmelsene, som vil komme på tale, uttaler komiteen, er det av vesentlig betydning å få vite om vedkommende må betraktes som aktiv medlem av NS eller som passivt. Som aktivt medlem betraktes enhver som har deltatt i partiets arbeid, har hatt tillitshverv eller stillinger innen dette eller i 1944—45 i A. T., har vært vært frontkjemper, medlem av hirden o. l. eller har skaffet seg stilling som følge av medlemskap. Kort sagt, aktiv er enhver hvis forbindelse

med NS har gått utover det å stå innmeldt i partiet.

Anfør for hver aktiv hva som begruner klassifiseringen. I tvilstilfelle, gi så detaljerte opplysninger som mulig.

I punkt 2. heter det, at en skal gi opplysning om de læger som har fått fastlønnen stilling i A. T. Og det er, heter det, av spesiell interesse å få vite hvilke læger som har innehatt slike stillinger i de siste 2 år da A. T. har vært blokkert av hjemmefronten.

Punkt 3. går ut på at en skal melde den læge som har brutt lægefrontens paroler eller motarbeidet dem.

Det blir så tilslutt anmodet om å sende svar på disse spørsmål så hurtig som mulig, slik at det oppgjør en ikke kan komme forbi, kan få en hurtig avgjørelse.»

Og så begynte svarene å komme inn, og den store angiveribølge skyllet over landet. I dag har vi inntrykk av at mange og deriblant også en hel del læger, gjerne har sett at de hadde holdt seg mere passive i sin angivervirksomhet mot kolleger.

Driver den nye amerikanske viseforsvarsminister et spill sammen med kommunistene?

Hun avskjediger mannen som har avslørt henne.

Det har vakt en viss protest i USA, at den ungarske jødinne, Mrs. Rosenberg er blitt utnevnt til den nest høyeste post i det amerikanske forsvarsdepartement, nemlig vise forsvarsminister.

Bladet «The Cross and The Flag» kommer med følgende kommentar: Mrs. Rosenberg har vist seg å ha et noe tvilsomt rykte, og ved nærmere undersøkelse viser det seg at hun har hatt nær tilknytning til flere kommuniststrøkne organisasjoner i Amerika.

Det er major Robert H. Williams som har lagt fram de viktigste bevisene mot den nye viseforsvarsminister, og han har i bladet «Common Sense» rettet heftige angrep mot Mrs. Rosenberg og mot de som er ansvarlige for hennes utnevning. Det er også major Williams som er kommet med opplysningene om hennes forbindelser med kommunistene og at hun har skrevet eller medvirket i at en artikkel kom inn i kommunistbladet «New Masses».

De opplysninger som major Williams er kommet med har hatt tilfølge, at han noen dager etter at Mrs. Rosenberg hadde mottatt sin utnevning i forsvarsdepartementet fikk major Williams avskjed som offiser. Alle hans forsøk på å få rede på hvor for han er blitt avskjediget har vært forgjeves. Han er bare blitt avspist med noen fraser.

Slik står det til med «friheten» i foregangslandet.

han går etter parolen, ikke å «være sammen med meg og mine likesinnede». Og til syvende og sist, kunne jeg ikke være med på å stemme på de menn som under bøndenes aksjon i vår var med på å bryte denne — da de leverte både poteter og kjøtt.

Slik var og er min holdning til mitt gamle parti.

Jeg hadde selvsagt en annen utvei. V. hadde Kristelig folkeparti. Men den som målte dette partis kristendom med dets gjerninger, kunne ikke gi sin stemme til dette heller. — Husk partiets iver for dødsdomsloven!

De andre tre partiene vil jeg ikke nevne her. Når jeg sier tre — da regner jeg ikke med kommunistene. De skulle ikke ha hatt muligheter til å oppløse sin røst i Norge i dag.

Får nå håpe at de borgerlige partier tar skjæen i en annen hånd, slik at de kan bli verdig til min og mine meningsfellers stemmer til stortingsvalget. Jeg forutsetter — hvis vi ikke får vårt eget parti — et folkeparti til den tid.

A. H.

Husk kontingenten

Skinnende sølv-uten pris

Vask med SØLV-DESIN

Høyesterett avsier dommer som er hån mot Menneskerettighets-erklæringen og Stortinget Er Norges daltakelse i internasjonale avtaler bare humbug?

Av o.r.sakfører Erling Ueland

Høyesterett har nylig avsagt dom i en sak mot en kvinnelig telegraf-funksjonær som i krigstiden var medlem av NS.

Hun hadde 20 års tjenestetid bak seg. Hun hadde i sin tjeneste og i all sin ferd forøvrig oppført seg uklanderlig.

Som NS-medlem var hun passiv. Tyskerne var hun motstander av. — Hennes skyld lå i hennes politiske tro. Hun mente at NS best kunne føre Norge gjennom krigen.

Høyesterett fradømte henne den stilling hun hadde i Telegrafverket. At hennes lange utdannelse og praksis best kunne komme samfunnet til gode i den stilling hun hadde, tellet ikke. At hun mistet sitt levebrød tellet heller ikke. At hun av to under-

ordnede retter var frifunnet for tap av stilling ble heller ikke tillagt vekt.

Menneskerettighets-erklæringen, vedtatt av De forente nasjoner og godkjent av Stortinget, sier i artikkel 19: «Enhver har rett til menings- og ytringsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å ha meninger uten innblanding, og til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer gjennom ethvert meddelelsesmiddel og uavhengig av grenser.»

Når vi sammenholder denne dom og den siterte paragraf, så vil jeg gjerne spørre: Hvorfor deltar Norge i utarbeidelsen av internasjonale avtaler? Er det hele humbug?

I høst skal Stortinget ta stilling til om Norge skal slutte seg til Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene.

Artikkel 10 i forslaget begynner slik: «Enhver har rett til ytringsfrihet. Denne rett skal omfatte frihet til å ha meninger og til å motta og meddele opplysninger og tanker uten innblanding av offentlige myndigheter og uten hensyn til territoriale grenser.»

Det er vel ikke grunn til å tvile på at Stortinget vedtar også artikkel 10. Det er vel like sikkert at når det gjelder om å sette regelen ut i praksis, så blir alt som før.

Stavanger 12. oktober 1951.

Erling Ueland.

Boken som vil leve i norsk historie

er dr. jur. Gustav Smedals bok

«PATRIOTISME OG LANDSSVIK»

Den gir et tidsbilde av okkupasjons-tidens Norge og av de politiske forfølgelser etter frigjøringen.

Den er det skarpeste angrep som er rettet mot oppgjøret, og myndighetene har ikke kunnet angripe den, fordi fremstillingen er heit korrekt.

For å få restopplaget brakt ut snarest er prisen nå nedsatt til kr. 8.— fritt tilsendt, og hvis minst fem eksemplarer bestilles samtidig, blir de portofritt tilsendt mot innsendelse av kr. 35.—.

KARL SEELAND - OPPEGÅRD ST.

Er De idag en tilfeldig leser av «8. Mai» så bli imorgen en fast abonnent.

Ingen stat er god uten at kongene er tenkere — og tenkerne konger

ett med Pål Berg?

PAAL BERG.

GJØR DIN PLIKT

Av P. Thjømøe

Jeg viser til Helge Grønstads appell i nr. 37. La den ikke gå hus forbi. Skaff Forbundet slagkraft og autoritet ved å støtte det økonomisk. Det skal så lite til av den enkelte når alle blir med. Saken er meget alvorligere enn de fleste later til å være oppmerksomme på. «Vi må bli ferdige med dette nå» sier mange i sin tanke-løshet. Det later til at alt som ikke direkte er matnyttig er uten interesse i øyeblikket. Saken dreier seg kort og enkelt om enten vi skal gå over i historien som forbrytere eller ikke. Med den minste æresfølelse i behold skulle det ikke volde noe bry å vite hva man bør gjøre.

«Bli ferdig med det» er nok ikke så enkelt når man først er blitt pla-

sert i rikets forbryteralbum — med foto, fingeravtrykk og det som hører til. Skulle det ikke være en oppgave for noen hver av oss å gjøre hva vi evner for å bli strøket i den boka? Vi må være gla for at det er noen som har tatt opp arbeidet med å få dette gjort.

Akkurat i dag føler man kanskje ikke så intenst hva dette betyr, til daglig blir man i alminnelighet hverken uglesett eller forulempet på noen måte, men ser vi litt inn i framtiden blir det hele annerledes, er først en falsk historie blitt godtatt som sannhet skal det noe til å få bildet endret. Når man bare har det skrevne ord å holde seg til er og blir vi for alle tider forbrytere. Stor arv det er for mannen av godt folk være født, sier et gammelt ord, men også denne arv skal formenes våre etterkommere, de skal få gleden av å kunne lese seg til at deres foreldre eller besteforeldre var forbrytere, Jømt for den helligste av alle forbrytelser — landsforræderi.

Det bør være tindrende klart for enhver at det må en revisjon til, og skal den lykkes må den være gjennomført i løpet av de nærmeste 2—3 år. Men hvis det er noen som tror at en slik revisjon kommer av seg selv må de nok tro om igjen. Det må et stort arbeide til — et intenst arbeide. Ingen som har vært berørt av oppgjøret kan si seg å være uvedkommende her, tvert imot, det er uanstendig å la noen få dra hele lasset.

Vi har to organer som i fellesskap har gått inn for å løse denne svære oppgave, det er «8. Mai» og Forbundet vårt, begge like nødvendige. Betal din kontingent til avisen og la Forbundets sekretær få den «nedbør» han har bedt om.

Send ditt bidrag i dag enten direkte til Forbundet eller betal til en av tillitsmennene, det finnes slike på de fleste steder i landet.

Vis også din interesse ved å skaffe er ny abonnent, i alle tilfeller må du sørge for å være å jour med din egen kontingent, det bør unngås at man må purre flere ganger for å få den betalt.

P. Thjømøe.

De egyptere som tar arbeide hos britene vil bli betraktet som landssvikere

Egypterne har sagt ifra. De landsmenn, som tar arbeide hos britene i Suezsonen, vil bli betraktet som landssvikere og dømt for det. Det er noe mere renhårig enn den norske

Jeg nærer ingen bitterhet

Harald Franklin Knudsen skriver i sin bok «Jeg var Quislings sekretær»:

«Mange vil kalle meg forherdet når jeg innrømmer at jeg den dag i dag ser tilbake på Vidkun Quislings virke som et stort verk i Norges historie. Av en nesten enstemmig opinion ble han stemplet som landsforræder, sammen med titusener av landsmenn har jeg selv fått den samme merkelapp og en straff som under normale forhold ville vært nok til å sone et ganske solid mord. Allikevel nærer jeg ingen bitterhet hverken mot ham som gjorde meg til quisling eller mot dem som dømte meg for det. Jeg ser på verden omkring meg med forundrede øyne, og av og til må jeg spørre med dikteren: «Er jeg kommet på en gal klode?» Men så går jeg bort til bokhylden og tar fram et gammelt, slitt verk, og da ser jeg igjen at verden er den samme som før, menneskene også, bare i nyt forkledning og utstyrt med nye slagord som dekker over gamle fenomener. Jeg sikter til Miguel de Cervantes Saavedras berømte bok om «Don Quijote»

Odd Pedersen

Lege — Heimdal .

USA vil bringe klarhet over Katyndramaet

Hvorfor ble dokumentene

fjernet under Nürnbergprosen?

I anklagedokumentene mot de tyske krigsforbrytere ved Nürnberg-domstolens hevnrettergang forelå også beretningen om den forferdende forbrytelse, som går under navnet Katynmordet. I massegravene i Katynskogen fant man våren 1943 om lag 15.000 polske offiserer nedgravet, drept ved nakkeskudd og med armer og ben bundet. Det var tyskerne som gjorde funnet og det ble konstatert at de myrdede tilhørte den polske hær som kapitulerte for den russiske invasjonshær i 1939. De allierte bestred ikke funnet, men førte en propaganda for at det var tyskerne selv som hadde begått ugjerningen. Dette skjedde både i London og Washington tross bedre vitende. Den polske regjering i London under Sikorski krevde klar beskjed, men under press

En vei å gå - -

«Det kan ikke bli noen stabil politisk, økonomisk og sosial utvikling i landet, hvis dette forhold (med to omtrent like store grupper: A-partiet og de borgerlige partier) blir permanent. Skal de borgerlige partier klare å vende strømmen, synes det bare å være en vei å gå, at de på lengre sikt innleder et mer forpliktende samarbeid».

Det er Aftenposten som slutter sin leder 13. oktober med disse bekymringsfulle betraktninger.

Men hvordan kan en tenke seg å få til å «vende strømmen» uten å søke årsaken til dette permanente onde? Det skulle ikke være nødvendig å minne Aftenpostens sjefredaktør om den politiske kuriositet som ble døpt «Fellesprogrammet». Visstnok til lot Nygaardsvold og Koht seg å

glemme kapitulasjonsavtalen. — Men den har satt merker etter seg som gjør at den ikke kan glemmes. Slik er det også med Fellesprogrammet. En ser allerede fruktene både politisk, økonomisk og sosialt. Det var dette programmet som gjorde det mulig å gjennomføre det grunnlovstridige «Rettsoppgjøret» som gjorde titusener gode norske borgere til syndebukker og berøvet dem deres eksistensmuligheter og borgerlige rettigheter, og som la taushetens slør over de misgjeringer og den urett som er det fremherskende billede i Norges etterkrigstid. Gjennom fellesprogramkameraderiet har våre politikkere laget den politiske, økonomiske og rettslige suppen vi nå er oppe i og som folket nå begynner å kjenne sammensetningen av. Såvidt vites er dette fellesprogrammet ennå ikke opp sagt fra noen av sidene. Den fortsatte forfølgelse av syndebukkene tyder i allfall ikke på det.

Aftenposten burde forstå, at før der er rådet bot på det famøse «Rettsoppgjøret», er der ingen sjangse for «et mer forpliktende samarbeid», som kan tenkes å ville føre til det ønskede resultat. Dette faktum er ikke til å komme forbi, hverken ved taushet eller bortforklaringer. Anledningen er der akkurat nå, da «Rettsoppgjøret» er under behandling i Stortingets Justis-

Bankskandalen i USA

Privat til «8. Mai» fra New York.

Fra New Kensington i Pennsylvania meldes om ytterligere fantastiske avsløringer i den kjempesige banksvindel hvor en kasserer ved navn Ludwig R. Schlekát undersøkte 600.000 dollars av Parnassus National Banks midler for å kjøpe opp aksjemajoriteten i samme bank og dermed skaffe seg herredømme over bankens 3.5 millioner dollars.

Schlekát er på frifot tross det vel-

om Quisling. Anmeldelsen var s redaktør Tillige Rasmussen, sor gal.

En av Quislings gamle mo nedenstående brev til Politiken. og offentliggjør det her, idet P bemerkning, at det hadde «den ser til genstand for diskusjon».

Vidkun Quisling — var han gal?

Jeg har med interesse lest den anmeldelse av Franklin Knudsens nye bok «Jeg var Quislings sekretær», som stod i «Politiken» forrige søndag. Boken har vakt stor oppmerksomhet i Norge, med avisinnlegg pro et contra — det er jo allerede i dette atskillig til ettertanke, at boken blir trykt og gitt ut i Danmark, også for de mange norske lesere.

Jeg var ikke av Quislings venner. Det er som en tilhenger av sannhet og objektivitet at jeg må få lov til å uttale min forundring over anmeld-

de mange norske lesere.

Jeg var ikke av Quislings venner. Det er som en tilhenger av sannhet og objektivitet. «Follesaken» og «Quisling» uttale min forundring over anmelderens (Tillge Rasmussen?) bemerkning om at det er fastslått at Quisling var gal eller sinnsyk.

I «Quislingsaken», utgitt i Norge på offentlig foranledning, vil man på side 214 finne følgende erklæring av 18. juni 1945 av de to offentlig oppnevnte sakkyndige, overlægene Jon Leikvaam og Johan Lofthus:

«Etter anmodning i Deres skr. av 8. har vi undersøkt og eksaminert Vidkun Quisling. Vi har herunder ikke funnet symptomer som tyder på at han er sinnsyk og heller ikke noe som taler for at han er en person med mangelfullt utviklede eller varig svekkede sjelsevner. Vi finner derfor ikke grunn til å tilråde at han underkastes judisiell

Wehrmacht opptrådte korrekt i de okkuperte land, sier Liddell-Hart

Krever revisjon av krigsforbryterprosessene.

Diskusjonen om de tyske besettersetropper kontra sivilforvaltningen pågår fremdeles med stor styrke i England. Selveste «Times» gir plass for den og der skriver labourmannen, parlamentsmedlemmet R. T. Paget, som forøvrig var von Mansteins forsvarer i Nürnberg: «Etter min erfaring skjelnet opinionen i det okkuperte Europa alltid mellom armeen, som opptrådte i det hele tatt korrekt, og sivilforvaltningen, som opptrådte på en opprørende måte. Belgia under militærforvaltningen hadde lite å beklage seg over. Holland undersivilforvaltningen ble avskyelig behandlet. Jeg har forsøkt å studere vitneutsagn både fra øst og fra vest objektivt

historie, 2014

under et psykiatri

havn.

Oslo 20. sept. 51.

N. N.

Rull gardinene opp

Det er nå gått atskillig tid siden vi sist hørte noe om den såkalte «Follestadsaken», etter at uttalelsen fra det departementale granskningsutvalg ble sendt Den norske Sakførerforening og Riksadvokaten for at disse instanser hver for seg skulle ta stilling til saken.

At Riksadvokaten bevarer en absolutt taushet her er i og for seg forståelig. Hans absolutte inhabilitet i dette spørsmålet er så grundig dokumentert bl. a. i «N. H. og S. T.» at man godt kan forstå at han kvier seg for å ta affære. Men publikum slår seg likevel ikke til ro med at en så alvorlig sak i månedsvis blir holdt «bak nedrullede gardiner». Og gjemt er ikke glemt, er det som kjent et ord som heter.

Riksadvokaten uttalte i sin tid at «Riksadvokatembetet» ville ta stilling hvorvidt det skulle gjøres straffansvar gjeldende mot den ene eller annen person. Det er denne stillingen offentligheten nå venter på.

Det er oss ikke kjent hvilke direktiver departementet har gitt Riksadvokat og Sakførerforening, da granskningsutvalgets uttalelse ble oversendt

600,000 dollars av Farnassus International Banks midler for å kjøpe opp aksjemajoriteten i samme bank og dermed skaffe seg herredømme over bankens 3.5 millioner dollars.

Schlekat er på frifot tross det velldige underslag, idet han har greid å stille en kausjon på 50,000 dollars. I retten forleden tilsto han underslaget på ny, men tilføyde at han hadde hatt det meget bedre som underordnet kasserer med en gasje på 35 dollars måneden enn som styreformann. Jeg var slave før, men jeg ble ennå verre slave etter underslaget, sa han i retten. Det var Schlekat selv som meldte seg hos politiet og tilsto underslaget.

Han fortaite i retten at han begynte i banken i 1928 som kasserer med en gasje på 35 dollars. I vintermånedene var han også vaktmester og tjente 35 dollars måneden ekstra ved å passe på sentralvarmeanlegget.

Svindelen ble foretatt i 1947. Han underlso planmessig og brukte til slut pengene til å kjøpe aksjemajoriteten.

de respektive instanser. Men en samtale med Sakførerforeningens general sekretær i dag gir oss en anelse om at det ikke er Follestads forhold som skal behandles. H.r.advokat Rolf Christophersen bekrefter at granskningsuttalelsen allerede for flere måneder siden kom foreningen i hende, men først i disse dager har en fått de øvrige dokumenter som skal til.

I den forbindelse uttaler han at det er helt andre ting om Follestads forhold som hovedstyret skal ta stilling til. Det aner oss at disse «helt andre ting» er h.r.advokatene Clausens og Hjorts beskyldninger mot generaladvokaten. Vi vil i det lengste kvie oss for å tro at dette medfører riktighet. Resultatet av hovedstyremøte 15. oktober vil kunne gi oss svaret. Innen den tid skulle også en setteriksadvokat ha fått tid nok til å avgjøre den videre rettslige utvikling i saken, skriver N. H. & S. T.

USA støtter den arabiske uavhengig

ke til å komme forbi, hverken ved taushet eller bortforklaringer. Anledningen er der akkurat nå, da «Rettsoppgjøret» er under behandling i Stortingets Justisnemnd for etterpå å forelegges Stortinget. Der er titusener i dette land, som venter på å se hva Høyre og de andre borgerlige partiers menn og aviser nå vil gjøre, om det skal fortsette med uholdbare talemåter og sanrpåstrøing etter Fellesprogrammet, eller om det er meningen å rette på det som vitterlig vrangt er. Det siste er den eneste veien som fører fram.

T.

Ny tysk valglov utrydder det danske innslag i Kieler-landdagen

7,5 prosent av de avgivne stemmer nødvendig for representasjon. Den danske andel er kun 5,5 prosent.

Fra Kiel blir det meldt at etter innstilling fra de tyske partier i landdagens valgutvalg, skal den slesvig-holsteinske valglov endres på en slik måte at den danske minoritet i Syd-slesvig, som nå er representert i Kieler-Landdagen med 4 medlemmer, fremtidig ikke får politisk representasjon.

I den någjeldende valglov heter det at et parti har krav på forholdsmessig representasjon i Landdagen, hvis det enten oppnår valg i minst en av landets 46 enkeltmannskretser eller samler minst 5 pst. av samtlige avgivne stemmer i Slesvig-Holstein. — Ved siste Landdagsvalg fikk Sydslesvigsk velgerforening, som ikke oppstiller kandidater i de holstenske valgkretser 72,000 stemmer eller 5.4 pst. av de avgivne stemmer og dessuten to di-

som landssvikere

Egypterne har sagt ifra. De landsmenn, som tar arbeide hos britene i Suezsonen, vil bli betraktet som landssvikere og dømt for det. Det er noe mere renhårig enn den norske LO-regjering, som lukket øynene for alle sine hundrede tusener av medlemmer som tok det høyt betalte arbeide på tyskernes befestningsanlegg. De var jo ikke NS-medlemmer og da var alt tillatt. Og slik er det også i Tyskland, skal man dømme etter tyskeren Willy Brandts uttalelser i boken «Forbrytere og andre tyskere». Han sier der: «Blandt antinazistene betrakter man det som den mest naturlige sak av verden at folk overtok funksjoner i samråd med og etter formell bekreftelse av de allierte militærregjeringer. Det var en realistisk måte å se tingene på». Men — de realister som under den tyske okkupasjon i Norge fant at det var deres plikt å gjøre det best mulige for sine medborgere ut av en fortvilet situasjon og som klarte å redde kommunenes styre og mange bedrifters virksomhet uavhengig av tysk innblanding, de ble arrestert og dømt for «samarbeide med fienden». Men så var det heller ikke i Tyskland og heller ikke under alliert overhøyhet. Kan ikke dette få noen til å tenke etter, hva det egentlig ble gjort i Norge?

Hvor lenge vil folket finne seg i makthavernes eksperimenter

Vi skal betale våre skatter med glede, sier de som rår for styre og stell her i landet. Det høres så bra ut, men vi som må betale, vet at det ikke er tale om glede men kontanter, når skattemyndighetene, kemneren og skattefogden presenterer oss regningen. Den, som så ikke kan betale, må finne seg i at noe av hans eiendom blir fratatt ham og solgt for å dekke det som han i kraft av makthavernes skylder det offentlige. Dette ut over den enkeltes levestandard over hjemmenes kultur, men det er ikke lenger å spille noen rolle, og makthaverne kan få fortset med investeringsprogram som etter å dømme vil gi oss nye hyrder i av dekning av de statsdrevne ters underskudd. Dyrtiden er oss og de eneste som får noen ensasjon er kjelebarne, LO-ene, som har makt til å få sine gjennomført. Og så skrues priopp påny og det blir mindre og re å få for pengene. Er dette riktige måte å styre på? Og hvor vil folket finne seg i de store eksperimenter på dets bekostning? er spørsmål, som snart krever et svar enn det, som kommune-ene ga.

JSAs tap i Korea

er 90 935

De amerikanske tap i Koreakrigen nådd 90,935, hvilket er 1553 mere i siste ukes tall. I løpet av den siste uke er der drept 288, mens 1203 såret og 62 savnes. Dermed er der ialt drept 13,731 amerikanere siden krigen begynte og 427 savnes.

ganda for at det var tyskerne selv som hadde begått ugjerningen. Dette skjedde både i London og Washington tross bedre vitende. Den polske regjering i London under Sikorski krevde klar beskjed, men under press fra Churchill og Roosevelt måtte den gi seg og holde kjeft. — Dette forholdet ikke et Katyndramaet fandtes i dokumentene i Nürnbergprosessen, men de kom bort under rettergangen. Nå har USA's representanthus satt i gang undersøkelser, hvorved detaljer i det uhyggelige drama vil komme for dagens lys sammen med spørsmålet om hvorfor dokumentene forsvandt i Nürnberg. Da, som er inne i de pågående undersøkelser, erklærer allerede at tyskernes påstand om at massemyrderiene ble begått av russerne. — Det er som vi så mange ganger har sagt: Sannheten kommer for dagen etterhvert, selv om den kan være bitter for de mange som er indirekte ansvarlige også vest for jernteppet. Vi legger til at sannheten om de norske forhold også vil tvinge seg fram, selv om den nå rådene regjering og dens følgesvenner gjør alt for å undertrykke den. Det gjelder bare å holde ut.

Trumans atombombe over Hiroshima

6. aug. 1945 kostet 224,400 mennesker livet, men det er ikke alt. Et institut, som undersøker nyfødte barn i Hiroshima, kan fortelle, at det nå fødes flere misdannede barn enn tidligere. Mange av dem blir dverger, og det forekommer også ofte lamme og armer og ben og medfødte tarmlidelser. Blodsykdommen leukemi er blitt hyppigere blandt dem, som oppholdt seg innenfor et område på 1500 meter fra det sted hvor Trumans bombe faldt. — Og alt dette skjedde og skjer, fordi statsmennene ikke forsto situasjonen og ikke ville høre på den japanske keisers appel om fred. Historiens dom vil ikke bli nådig overfor dem, som i første rekke har skylden for denne hårreisende krigsforbrytelse. Men de har undratt seg både Nürnbergprosessens tragikomedi og Landsbergfengslets lidelser, fordi de seiret i første omgang.

Tibet er nå i kommunistenes vold.

..Peking radio forteller at fremskuttete avdelinger av den kinesiske kommunistiske hær har gjort sitt inn-tog i Tibets hovedstad Lasa. Og disse ble mottatt med begeistring av 45,000 tibetanere, sier radioen. «Befrielsen» er således fullstendig, fordi vestmaktene har mistet ansikt. Det er også en av den store krigs besvikelser, men det var varslet av dem, som idag er dømt og døde. . . .

TYSKLAND OG OLJEN.

Vest-Tyskland regner med ved årsskiftet å ha tredoblet sin oljeproduksjon i forhold til førkrigsnivået. Det betyr at de 37 eksisterende oljefelter vil produsere ca. 1,3 mill. tonn råolje, og dermed er Vest Tyskland det vestlige Europas største oljeproducent. Det er ni selskaper som leder driften av oljekildene, derav er størstedelen tyske, mens noen mindre kilder kontrolleres av amerikanere, engelsk-menn og hollendere.

Nordmørstpostens Trykkeri